A NAGYSZALONTAI REFORMÁTUS EGYHÁZMEGYE

1908. ÉVI AUGUSZTUS HÓ 12-ÉN NAGYSZALONTÁN TARTOTT

KÖZGYŰLÉSÉNEK

ÉS

BÍRÓSÁGI ÜLÉSÉNEK

JEGYZŐKÖNYVE.

FÜGGELÉKÜL

A NAGYSZALONTAI REF. EGYHÁZMEGYEI BÍRÓSÁG IDŐSZAKI TANÁCSA

1908. ÉVI JULIUS HÓ 14-IK NAPJÁN NAGYSZALONTÁN TARTOTT

BÍRÓSÁGI ŰLÉSÉNEK

JEGYZŐKÖNYVE.

(II.)

A NAGYSZALONTAI REF. EGYHÁZMEGYE
HIVATALOS KIADVÁNYA.

DEBRECZEN SZ. KIR. VÁROS KÖNYVNYOMDA-VÁLLALATA.
1908—2325.

A NAGYSZALONTAI REFORMÁTUS EGYHÁZMEGYE

1908. ÉVI AUGUSZTUS HÓ 12-ÉN NAGYSZALONTÁN TARTOTT

KÖZGYŰLÉSÉNEK

ÉS

BÍRÓSÁGI ÜLÉSÉNEK

JEGYZŐKÖNYVE.

FÜGGELÉKÜL

A NAGYSZALONTAI REF. EGYHÁZMEGYEI BÍRÓSÁG IDŐSZAKI TANÁCSA

1908. ÉVI JULIUS HÓ 14-IK NAPJÁN NAGYSZALONTÁN TARTOTT

BÍRÓSÁGI ŰLÉSÉNEK

JEGYZŐKÖNYVE.

(II.)

A NAGYSZALONTAI REF. EGYHÁZMEGYE
HIVATALOS KIADVÁNYA.

★

DEBRECZEN SZ. KIR. VÁROS KÖNYVNYOMDA-VÁLLALATA.
1907—2329.

SZERKESZTETTE :

NAGY IMRE

EGYHÁZMEGYEI LELKÉSZI FŐJEGYZŐ.

A nagyszalontai református egyházmegye

1908. évi augusztus hó 12-én Nagyszalontán tartott közgyülésének

jegyzőkönyve.

Jelen voltak: *Balogh Ambrus* esperes és *gróf Tisza István* egyházmegyei gondnok elnöklete alatt:

I. Tanácsbírák:

Lelkészi részről:	Világi részről:
Széll Kálmán	Dr. Balogh Elek
Nagy Imre	Fábián László
Böszörményi Lajos	Hadházy Kálmán
Csécsi Imre	Gróf Tisza Kálmán.
Bagdi János	
Szabó István.	

II. Jegyzők:

Nagy Imre és Szabó István lelkészi, — Hadházy Kálmán és Szabó Lajos világi részről.

III. Számvevőszéki tagok

Kassay Béla, Bagdi János.

IV. Lelkészek:

Bessenyei Imre m.-sasi, Bodnár Lajos cserményi, Bódogh János bajji, Bagdány János f.-tótii, Bottyán Pál belényesi, Boros Gábor árpádi, Bugyi János erdőgyaraki, Csák József komádii, Gyenge János bélzerindi, Fogarassy Bálint ágyai, Kassay Béla tenkei, Kolumbán Áron kötegyáni, Könyves János fenesi, Nagy Endre s.-keresztúri, Nyeste István m.-homorogi, Ónody Sándor mezőgyáni, Perecz István harsányi, Pató Károly k.-apátii, Tóth János sonkolyosi, Ungvári Gyula tamásdai, Vajda Gyula gyantai, Vass Jenő vadászi lelkész.

V. Tanító képviselők:

Pap Imre, Szabó Lajos, Posta Lajos.

VI. Egyházak világi képviselői:

Mogyorós Mihály és Kálmándi Mihály Nagyszalontáról, T. Balogh Mihály Ugráról. Bálint János kötegyánból, Fábián István Csermőről, Póti József Sarkadról, R. Szabó József S.-Keresztúrról, K. Barabás Sándor M.-Homorogról, Varga Lajos Bajjról.

Balogh Ambrus esperes buzgó imája után,

Gróf Tisza István egyházmegyei gondnok — mint hivatalára nézve idősebb elnök — bizalommal üdvözli az egyházmegyei közgyülés alkotó tagjait. Kegyeletes szavakkal emlékezik meg tiszántúli ref. egyházkerületünk püspöke — néhai hegymegi Kiss Áron elhunytáról. Boldog emlékezetü püspökünk jobb hazába költözött el s bár utolsó éveit agg korával járó gyöngélkedésben töltötte, de hosszú áldásos földi pályáján buzgó céltudatos komoly munkájával töltötte be helyét s vele egyházi közéletünk díszes fája dőlt ki. Indítványba hozza, hogy boldogult püspökünk emlékét jegyzőkönyvünkben örökítsük meg s a családhoz intézett részvétiratban fejezzük ki elhunyt püspökünk hü és jó emlékét őrző kegyeletes érzésünket.

Ez egyházmegyei közgyülésünk minden tagját megható s közhelyesléssel elfogadott elnöki előterjesztés elhangzása után a közgyülést megnyitja.

„Leesett a mi fejünknek koronája.“

NÉHAI

Hegymegi KISS ÁRON

boldog emlékezetű püspökünk f. 1908. év május hó 30-án Debreczenben meghalt.

Benne egy sok évet élt s pályáját végig nemesen megfutott férfiú, buzgó és munkás lelkész, bölcs és jóságos szívű püspök hunyt el.

„Hív volt a kevesen és többre bízatott.“

Kimagasló állásában mindvégig hű és igaz fia maradt egyházának, hazájának.

Emléke legyen áldott közöttünk!

47. Az egyházak világi képviselői beadják megbízó leveleiket s a megjelent tanító-képviselők megemlíttetnek.

Nevéik felolvasása után a fentírt sorrendben igazoltatnak.

48. Esperes jelenti, hogy Benedek László, Szikszay Lajos egyházmegyei tanácsbírák, Szathmáry István, Nagy Dániel, Hunyady László, Lengyel Imre lelkészek részint gyengélkedés, részint másnemü elfoglaltatásuk miatt, jelen gyülésen részt nem vehetnek.

Sajnos tudomásul szolgál.

49. Az esperes által sokszorosított s a gyülés alkotó tagjai közt kiosztott tárgysorozat

felolvasottnak tekintetvén, a tanácskozás sorrendjéül elfogadtatik.

50. Olvastatott a szavazatbontó bizottságnak két jegyzőkönyve, az egyházmegyei két lelkészi tanácsbíró és lelkészgyámintézeti pénztárnok választásáról, amint következik:

„*I. Jegyzőkönyv,*

melyet felvettünk Nagyszalontán 1908 május 26-án az egyházmegyei lelkészi tanácsbírákra és egyházmegyei lelkészgyámintézeti pénztárnokra beadott szavazatok felbontása alkalmával.

Jelen voltak Balogh Ambrus esperes elnöklete alatt: dr. Balogh Elek, Szikszay Lajos és Böszörményi Lajos tanácsbírák.

1. sz. Elnök szíves szeretettel köszönti a szavazatbontó bizottság megjelent tagjait. Egyszersmind tudatja, hogy az 1021/1908. sz. esperesi körlevélben foglalt felhívás folytán beérkezett:

a) a lelkészi 2 tanácsbíróságra 44 presbyterium;

b) az egyházm. lelkészgyámint. pénztárnokságra 33. gy. int. tag szavazata.

Ezen szavazatokat a bizottság rendelkezésére bocsátja, kéri azoknak felbontását, összeszámlálását, az eredmény megállapítását s ha szükséges lesz, a további intézkedést.

2. sz. Egyházmegyei 2 lelkészi tanácsbíróságra beérkezett 44 presbyterium szavazata, minthogy Kötegyán, Remete, Fenes, Árpád mindenik tanácsbíróra külön-külön borítékban adta be szavazatát 48 drb, mely 61 érvényes szavazatot foglal magában. Nem szavazott a szakálli presbyterium.

A beadott 61 érvényes szavazatból:

Széll Kálmán . . . . . 47 szavazatot
Szabó István . . . . . 29 „

Csák József	15	szavazatot
Szondy Géza	10	„
Kolumbán Áron	6	„
Ónody Sándor	5	„
Márk Ferenc dr.	3	„
Szücs József	2	„
Kassay Béla	2	„
Bottyán Pál	1	„
Bodnár Lajos	1	„
Kócsa Károly	1	„
Összesen:	122	szavazatot nyert.

Ennek alapján a szavazatszedő bizottságunk nagyt. Széll Kálmán nagyszalontai lelkészt törvényesen megválasztott tanácsbírónak nyilvánítja.

Szabó Istvánt, aki 29, Csák Józsefet, aki 15 szavazatot nyert, a presbyteriumok újabb szavazására bocsátja, felkérjük esperest, hogy ennek foganatosításáról körlevélben intézkedjék.

3. sz. Egyházm. lelkész-gyámint. pénztárnokságra beadott 33 gyámintézeti tag 33 érvényes szavazatot. Ebből

Nagy Imre	31	szavazatot
Kassay Béla	1	„
Szabó István	1	szavazatot nyert.

Tehát Nagy Imrét, ki az általános többséget megnyerte, szavazatbontó bizottságunk törvényesen megválasztott egyházm. lelkész gyámint. pénztárnoknak jelenti ki s felkéri esperest, hogy egyházmegyei közgyülésünk vonatkozó határozata értelmében a gyámint. választmány elnökével együttesen a pénztár értékek átadása ügyében intézkedni szíveskedjék s arról gyámint. választmány egyházmegyénk közgyüléséhez jelentését tegye meg.

4. sz. A felbontott szavazatokat

a) egyházmegyei lelk. 2 tanácsbíróra . . .	48	drb
b) „ „ gyámint. pénztárnokra	33	drb
összesen	81	drb

ezen jegyzőkönyv melléklete gyanánt felmutatjuk.

K. m. f.

Balog Ambrus,
esperes.

Dr. Balogh Elek,

Böszörményi Lajos.

Szikszay Lajos.“

„*II. Jegyzőkönyv,*

melyet felvettünk Nagyszalontán, 1908 július 10-ik napján az egyházmegyei lelkészi tanácsbírói állásra másodízban beadott szavazatok felbontása alkalmával.

Jelen voltak: Balog Ambrus esperes elnöklete alatt: Széll Kálmán, dr. Balogh Elek, Hadházy Kálmán szavazatbontó bizottsági tagok.

1. sz. Elnök üdvözölve a szavazatbontó bizottság tagjait, előterjeszti, hogy a 1270—1908. sz. esperesi körlevélben foglalt felhívás folytán 43 egyházból beérkezett 60 szavazat, nem küldött szavazatot 2 egyház, u. m. az erdőhegyi és kisperegi.

A beérkezett szavazatokat bemutatja s azoknak felbontására felkéri a bizottságot.

2. sz. A 43 egyházból beérkezett 60 szavazat felbontása alkalmával kiderült, hogy azok közül 59 szavazat jogerős, egy beterjesztés, a mezőgyáni presbyteriumé, azt foglalja magában, hogy ez alkalommal szavazati jogával élni nem kíván.

A beérkezett 59 szavazatból:

1. Szabó István geszti lelkész 47 szavazatot,
2. Csák József komádii „ 12 „

összesen: 59 szavazatot nyert.

Miért is Szabó Istvánt, mert általános többséget nyert, egyházmegyei lelkészi tanácsbíróul jelentjük ki.

3. sz. A felbontott szavazatokat 43 darabban idecsatoljuk.

K. m. f.

Széll Kálmán. *Balog Ambrus,*
esperes".

Dr. Balogh Elek.

Hadházy Kálmán.

Szikszay Lajos.

Széll Kálmán nagyszalontai lelkész és nyugalomra lépett esperesnek és Szabó István geszti lelkész és egyházmegyei lelkészi aljegyzőnek egyházmegyei lelkészi tanácsbírákká történt megválasztatását,

nemkülönben Nagy Imre ugrai lelkész, egyházmegyei lelkészi tanácsbíró és főjegyzőnek egyházmegyei lelkészi gyámintézeti pénztárnokká választatását örvendetes tudomásúl veszi egyházmegyénk közgyülése.

Megválasztott egyházmegyei tanácsbírák a törvényben előírt esküt leteszik. Széll Kálmán tanácsbíró

meghajlik a közbizalom előtt s a szokatlan időkre hivatkozva, 47 évi egyházi közszolgálata után is késznek nyilatkozik — ha fogyatékos erővel is — egyházmegyénket továbbra is szolgálni, kérve ehez az elnökség s egyházmegyénk támogatását.

Szabó István köszöni a presbyreriumok bizalmát s azon ígéretet teszi, hogy a törvény holt betüit megelevenítő lélek élet és szív fogja vezérelni öt, előtte járó tiszttársainak jó példája buzdítani újabb állásában is.

Gróf Tisza István egyházmegyei gondnok a gyülés tagjainak közhelyeslésével üdvözli Széll Kálmánt az egyházmegyei tanácsbírói székben s utalva e választás megható és fölemelő jelenetére, köszöni, hogy bölcs tanácsát ezután sem vonja meg tölünk egyházi közügyeink intézésénél;

üdvözli Szabó István egyházmegyei tanácsbírót is, mint aki munkásságával vívta ki a feléje irányúlt közbizalmat s buzdítja a további jó munkára.

Ezek után a megválasztott egyházmegyei tanácsbírák a gyülés lelkes éljenzése mellett foglalják el helyeiket.

A számba vett szavazatok megsemmisíttetnek.

51. Olvastatott a következő esperesi jelentés a törvényszerü egyházlátogatásról:

„Nagytiszteletü Egyházmegyei Közgyülés!

A törvényszerü egyházlátogatásról a következő jelentést teszem:

Nagyszalontán Kolumbán Áron kötegyáni lelkészszel, Kötegyánban egyedül végeztem az egyházlátogatást.

Aradon, Szentleányfalván, Kisperegen, Németperegen, Szemlakon, Gyorokon és Borossebesen Böszörményi Lajos tanácsbíró végezte.

Csermőn, Ágyán, Szintyén, Erdőhegyen, Nagyzerinden, Feketegyarmaton, Anton, Sarkadon, Harsányban és Komádiban Nagy Imre tanácsbíró egyedül, Vadászon és Bélzerinden Fogarassy Bálint ágyai lelkészszel együtt járt el.

Mezőgyánban, Sarkadkeresztúron, Okányban, Zsadányban, Magyarhomorogon, Mezősason, Berekböszörményben, Körösszegapátiban, Ugrán, Szakálon, Geszten Csécsy Imre tanácsbíró Ónody Sándor mezőgyáni lelkészszel, Pankotán és Radnalippán egyedül végezte.

Tenkén Bagdy János tanácsbíró.

Belényesujlakon, Sonkolyoson, Jánosfalván, Fenesen, Tárkány-

ban, Nyégerfalván, Belényesen és Remetén Bottyán Pál belényesi lelkész és Benedek László tanácsbíró járt el.

Tamásdán, Bajjon, Erdőgyarakon, Csegődön, Árpádon, Feketetóton, Gyantán, Kisházán és Széplakon Kassay Béla tenkei lelkész és tanügyi bizottsági előadó Vajda Mihály gyantai lelkészszel együtt teljesítette az egyházlátogatást felkérésem és megbízásom alapján.

A mellékelve csatolt egyházlátogatási jegyzőkönyvekben foglalt jelentések szerint a következő fontosabb intézkedést kívanó ügyeket emelem ki:

Kitűnő tanítók: Nagyszalontán: Albert András, Seres László, Lehóczky József, Kiss István, Szabó Lajos, Szentessi Elek, Mester József, Stiglicz Sándor. Kötegyánban: Csató Gyula, Rovács János, Somogyi Mária. Sarkadon: Mikó Márton, Nagy Lajos, Papp Sámuel, Debreczeni Károly. Komádiban: Kiss Dániel, Pap Imre, Tóth Eszter. Gyantán: Báthory István. Magyarhomorogon: Balla László. Geszten: Balogh József és Faragó Róza. Árpádon: Szücs Balázs és Debreczeni József.

A vallástanitást kitűnő sikerrel végezték Belényesen: Bottyáni Pál lelkész. Sonkolyoson: Tóth János lelkész. Okányban: Somogyi József és Pap Imre községi tanítók. Aradon: Kövér Árpád segédlelkész és Szikszay Antal énekvezér. Szentleányfalván: Kiss Lajos állami tanító.

A helyszinén megvizsgált alapokról, azok elhelyezéséről és kezeléséről a számvevőszék tesz külön jelentést.

Csermőn útasította az egyházlátogatóság a presbytériumot, hogy a közadókat, az egyházmegyei és kerületi közigazgatási hátralékokat (515 K 98 f.) mielőbb fizesse ki.

Vadászon utasította az egyházlátogatóság a presbytériumot, hogy a hatóságilag lebontásra ítélt lelkészlak rendbehozására minél előbb készíttessen tervrajzot és költségvetést s mikor azt az egyházmegyei hatóság jóváhagyja, a lelkészlaknak lakható állapotba hozataláról intézkedjék.

Ágyán utasította az egyházlátogatóság a presbitériumot, hogy Varga Károly tanítónak nyugdíjaztatása ügyében — mert két év óta betegeskedik s emiatt tanítani képtelen — tegye meg a szükséges lépéseket, hogy már a jövő iskolai évben rendszeresen működő tanító végezze a fiúiskolában a tanítást.

Erdőhegyen az ifj. Varga Károly ideiglenes tanító vezetése alatt álló leányiskolában a tanítás eredménye nem volt megfelelő, mit azzal próbált mentegetni, hogy ezen iskolában ő csak az 1908-ik év eleje óta tanít. (Elnöki sz. 25.)

Nagyzerinden a Fekete Imre ideiglenes tanító vezetése alatt álló egy osztályú vegyes iskolában a tanítás eredménye nem volt megfelelő. Az egyházlátogatóság utasította a presbytériumot, hogy

ezen állásnak rendes tanítóval való betöltéséről gondoskodjék. (Elnöki sz. 18.)

Berekböszörményben az iskolák ragályos-betegség miatt zárva voltak.

Szemlakon a Kniesel Károly tanításának eredménye nem megfelelő, a tanító nem állandósítható. (Elnöki sz. 19.)

A geszti uradalom által fentartott radványpusztai iskolában az évzáró vizsgát előbb megtartották és így az egyházlátogatóság oda ki sem ment.

Sarkadkeresztúron a Balla József vezetése alatt álló iskolákban a tanítás eredménye alig elegendő, a mulasztások nagymérvüek, a községi elöljáróság a mulasztók szüleivel szemben jóformán semmit sem tesz.

Körösszegapátiban a Mészáros Mihály vezetése alatt levő vegyes iskolában a tanítás eredménye általában gyenge, a számtanból és nyelvtanból pedig nem megfelelő.

Remetén az állami elemi iskolában a közvizsgát már megtartották, mikor az egyházlátogatóság oda ment és így emiatt a vallásvizsga elmaradt. Azonban Szatmári István remetei lelkész utólagosan beterjesztette a remetei állami gondnokság 1908 június 14-ikén tartott ülésének jegyzőkönyvét, mely szerint a rendes vizsga bevégzése után a vallásból is megtartotta mind a két iskolában a vizsgát s a gondnokság jó eredményt állapít meg annak bizonyságául, hogy a vallástanítást teljesítő Szathmáry István lelkész kötelességét ez év folyamán is lelkiismeretes pontossággal és odaadó buzgósággal teljesitette.

Tárkányban Boros Lajos fitanító vizsgálattétel céljából távol volt, mikor az egyházlátogató ott megjelent. A felsöbb osztályú növendékek olvasása nagyon gyenge volt. (Elnöki sz. 20.)

Tamásdán a Nagy Sándor ideiglenes tanító vezetése alatt álló vegyes iskolában a tanítás eredménye nem megfelelő. (Elnöki sz. 24.)

A gyantai presbytérium az egyházlátogatóság előtt azon kérését fejezte ki, hogy az eddigi két leányegyház Kisháza és Széplak gondozása is elég gondot adott lelkészüknek, a magyarcsékei leányegyház gondozása pedig nagyon akadályozza a lelkészt abban, hogy magán, Gyantán a reá váró kötelességeket teljesíthesse. Épen azért az az óhajtások, hogy a gyantai lelkészt mentse fel az egyházmegye a tőlük távol eső magyarcséki egyházmegye gondozásától, akár azáltal, hogy Magyarcséke gondozását más anyaegyház lelkészére bízzák, akár azáltal, hogy Magyarcsékén egy missiói körlelkészséget állítsanak fel, mely intézkedést ezen nemzetiségi nagykiterjedésü vidéken szétszórtan élő református hitsorsosaink nagyon megérdemelnék és ezen körlelkészség úgy hitfélekezeti, mint magyar nemzeti szempontból áldásos müködést fejthetne ki.

Az egyházmegyei tanügyi bizottság nevében jelentem, hogy a beérkezett adatok szerint egyházmegyénkben 110 tanító volt alkalmazva, kik közül csak fiúkat 37, csak leányokat 34, fiúkat és leányokat együtt 39 tanít. Képesített 105, nem képesített 5. Állandó 98, ideiglenes 12.

A tanítók évi összes javadalma 129,869 korona.

Egyházkerületünk *A)* tanterve szerint 20, *B)* szerint 20, *C)* szerint 70 tanított.

Megfelelő eredménnyel 107, nem megfelelő 3. 6—12 éves 10,903 tanköteles közül feljárt 9799, az iskolát időelőtt elhagyta 602, iskolába sohasem járt 502 (4·60%.)

13—15 éves 3741 tanköteles közül feljárt 2204, nem járt 1537 (41·35%.)

Konfirmált 1434.

Az iskolai épület száma 86, ebben van 95 tanterem.

Az iskoláztatásra tett kiadások főösszege 153,659·90 korona, ebben az államsegély összege 21,519 korona.

Dologi kiadás 23790·90 korona. Személyi kiadás 129,869 korona.

Tisztelettel vagyok

Sarkad, 1908 augusztus hó 2.

Baloq Ambrus,
esperes."

Egyházmegyénk közgyülése az esperesi jelentést tudomásul veszi, egész terjedelmében jegyzőkönyvbe iktatja.

a) Csermön az egyház fölszaporodott egyházmegyei és kerületi közigazgatási hátralékos tartozását az egyház gondnoka f. év október 1-ig befizetni s erről esperesnek jelentést tenni köteles.

b) A vadászi presbyteriumot utasítja egyházmegyei közgyülésünk, hogy a lelkészi lak alapos kijavítását vagy újjáépítését — a haladéktalanúl beterjesztendő tervrajz és költségvetés hatósági jóváhagyása után — vegye munkába.

c) Ágyán a Varga Károly nyugdíjazásáról s új tanító beállításáról a presbyterium gondoskodjék.

d) Sarkadkereszttúron *Balla József* tanítót fegyelmi eljárás terhe alatt kötelezi egyházmegyénk közgyülése több szorgalom kifejtésére, megbízván az elnökséget azzal, hogy amennyiben az iskolakörlátogatók a s.-keresztúri iskolában meg nem felelő eredményt állapítanának meg, e jelentés alapján Balla József tanító ellen a fegyelmi eljárást hivatalból rendelje el. A tanköteles mulasztók szüleivel szemben a községi

elöljáróság köteles lévén kellő szigorral eljárni, az iskolaszék — kivált a tanév elején — a mulasztások szigorú ellenőrzése mellett — tegyen jelentést Bihar vármegye közigazgatási bizottságához a mulasztások orvoslása céljából.

e) K.-Apátiban Mészáros Mihály általában több szorgalmat fejtsen ki a tanításban, a szám- és nyelvtan elhanyagolt tanítását pedig — fegyelmi eljárás terhe alatt — pótolja.

f) A gyantai lelkészt a magyarcsékei leányegyház gondozásától fölmenti egyházmegyénk közgyülése s esperes javaslatára a leányegyház további gondozását és fejlesztését Bottyán Pál belényesi lelkészre bízza. Dr. Balogh Elek, Széll Kálmán és gróf Tisza István felszólalása után kimondja egyházmegyénk közgyülése, hogy mivel Magyarcséke központtal egy új missziói körlelkészség felállítása az egyházi élet fejlesztése szempontjából szükségesnek látszik : ennek gondos előkészítését vegye munkába a felügyelő lelkész, oly irányba terelve a mozgalmat, hogy a külső segély mellett az egyháztagok önmegadóztatásával a kitüzött szép és üdvös cél elérhető legyen. Az előkészítő munkálatokkal Bottyán Pál felügyelő lelkészt megbízza s a magyarcsékei leányegyház lelki gondozásáért eddig a gyantai lelkész által a ref. segélyegylet pénztárából fuvardíj címen élvezett évi segélyösszeget — mint úti átalányt — részére kéri 100 korona összegben a tiszántúli ref. egyházkerülettől.

52. Olvastatott esperesnek következő jelentése az elnökileg elintézett ügyekről :

„Nagytiszteletü egyházmegyei közgyülés !

Egyházmegyénknek legközelebbi közgyülése óta a következő fontosabb elnöki intézkedéseket tettem, amelyekről jelentésemet megtenni s azoknak jóváhagyását kérni kötelességemnek ismerem.

1. Márc. 27. 917. sz. a. Jóváhagytam az ágyai presbytériumnak azon határozatát, mely szerint egy 6 változatu orgonát szereznek és állítanak be újonnan átalakítás alatt levő templomukba. E céljuk megvalósíthatására kimutatnak 3307 K 72 fillér fedezetet.

Ápr. 11. 980. sz. a. Jóváhagytam azon szerződést, melyet az ágyai egyház kötött Wegensteim Lipót és fia temesvári orgonaépítő céggel egy 6 változatu orgona szállítása és felállítása tárgyában.

2900 K kialkudott árban. Ezen szerződés 3. lap alsó 4. sorában azon betoldást tettem: „minden külön költség felszámítása nélkül".

2. Márc. 27. 918. sz. Megengedtem, hogy a szintyei leányegyház a maga egyházfentartási alapjából 500 K kölcsönt vehessen fel 240 K tanítói nyugdíjhátralékának és 260 K építkezésből fenmaradt adósságainak letörlesztésére.

3. Ápr. 11. 986. sz. a. A kisjenői főszolgabíró 2363—1908. sz. a. véghatározatot küldött a vadászi lelkészlak lebontásának hatósági elrendeléséről. Gróf Tisza Kálmán és Bagdi János tanácsbírókat felkértem, hogy Veress Károly e. m. építőszakértő közbejöttével a helyszínen nézzék meg a vadászi lelkészlak állapotát.

Ápr. 21. 1016. sz. a. Egyházmegyénk küldöttei beterjesztették a szakértői véleményt a vadászi lelkészlakról. Ennek alapján a főszolgabíró véghatározatát Arad vármegye alispánjához megfelebbeztem. A vadászi presbytériumot pedig utasítottam, hogy az e. m. szakértői vélemény alapján készíttessenek tervet és költségvetést és a lelkészlak jókarba hozatala felől sürgősen intézkedjenek.

Jun. 2. 1307. sz. a. Arad vármegye alispánja a főszolgabírói véghatározatot helybenhagyta a felebbezés okainak mellőzésével. Utasítottam a vadászi presbytériumot, hogy az alispáni határozatot a belügyminiszterhez felebbezze meg. A terv és költségvetés elkészítését pedig megsürgettem.

Jul. 16. 1549. sz. A vadászi lelkészlak építésére vonatkozó szerződést, melyet az egyház Verebi Lajos sarkadi építőmesterrel kötött 5000 K kialkudott árban, jóváhagytam, de kikötöttem, hogy az e. m. szakértő által adott utasításokat pontosan kövessék és a fedélszerkezeten tett módosításokat keresztül vigyék.

4. Ápr. 11. 989. sz. a. Az ügy sürgős természetére való tekintetből jóváhagytam azon adás-vételi szerződést, melyet a komádii egyház kötött a komádii 215. sz. tkvi betétben A+1 rend és 1363. hrsz. alatt levő beltelkes ház tehermentes megvásárlására. A beltelkes házat új iskola helyiségeül vette a komádii egyház.

5. Ápr. 21. 1020. sz. a. A nagyváradi ref. tanítónőképző intézet igazgató tanácsa beterjeszti az intézet kibővítésére vonatkozó építési tervét és költségvetését. Az új építkezés 88,399 K 69 fillérbe kerül, a régi épület átalakítása 285·36 K-ba, az összes építkezés 88,585·05 K-ba. Ennek jóváhagyása mellett azon határozatának jóváhagyását is kéri az igazgatótanács, hogy ezen összeget a legelőnyösebb ajánlatot tevő (5·75%) „Központi takarékpénztár" fővárosi pénzintézettől, vagyis az ezen intézettel összeköttetésben levő „Nagyváradi hitelbank"-tól, előnyösebb feltételek esetén pedig a debreceni főiskolai pénztártól kölcsön vehesse. — Minthogy az igazgatótanács a terv és költségvetés elkészülésének késedelmezése miatt előbb nem intézkedhetett; minthogy tavaszi közgyülésünket

már ápr. 9-én megtartottuk: ezen sürgős természetű és halasztha-tatlan ügyet végső jóváhagyás végett azon reményem Kifejezése mellett terjesztettem fel az egyházkerületi közgyülésre, hogy azt egyházmegyénk közgyülése utólagosan jóváhagyja.

6. Ápril. 28. 1055. sz. a. A kisperegi presbyteriumnak 20—1908. sz. határozatát jóváhagytam és megerősítettem a Szücs József kisperegen való tanítóskodásának időtartamáig. A megzavart békesség helyreállításának céljából megengedtem, hogy

a) Szücs József továbbra is a fiúk, Lengyel József pedig a leányok tanítója maradjon az új díjlevélben meghatározott fizetés élvezése mellett.

b) A halottak temetését ezután is megosztva teljesítik. A nagy halottaknál azonban, ha Szücs József temet is, köteles Lengyel József orgonázni.

c) Szücs Józsefet az új díjlevélben foglalt egyházjegyzői fizetés nem illeti meg. De a jegyzői tennivatókat Lengyel József teljesíti, díjazás nélkül.

d) Helytelenítem Szücs József azon kijelentését, hogy „fentartja magának a jogot a tőle jogtalanúl elvont egy évi nagy halotti stóla visszatérítésére vonatkozólag". Gondolja meg Szücs József, hogy helyette, mikor ő temet, minden díj nélkül Lengyel orgonázik és az egyházi jegyző tennivalóit is helyette teljesíteni minden díj nélkül kész. Aki olyan élesen hangsúlyozza a jogot, mint Szücs József: ne legyen igazságtalan az iránt, aki vele csak szívességet tesz, sem pedig azon egyház iránt, mely vele olyan kíméletesen bánik.

7. Május 8—1148. sz. a. A cserműi ref. presbyterium 12—1908. ápril 26. sz. határozatában foglalt, megokolt előterjesztése, hogy az országos tanítói nyugdíj 216 korona sürgős természetű hátralékos tartozást kiegyenlíthessék, megengedem: hogy a cserműi egyház 100 korona, azaz egyszáz korona rövidlejáratú kölcsönt vehessen fel, de kikötöttem, hogy

a) a szóban forgó 216 korona hátralékos tartozás kiegyenlítését folyó évi julius hónap első napjáig az adóhivatal nyugtájával igazolni tartoznak;

b) az engedélyezett 100 korona rövidlejáratú kölcsönt az egyházi rendes adóból befolyó jövedelemből folyó évi december első napjáig letörlesszék és a letörlesztésről az esperesi hivatalnak jelentést tegyenek.

8. Május 13—1180. sz. a. A kötegyáni ref. egyháznak a 18—1908. sz. presbyteri végzésben foglalt felhatalmazás alapján megengedtem, hogy 500 korona, azaz ötszáz korona rövidlejáratú kölcsönt vehessen fel a költségvetésében előforduló adótermészetü, halaszthatatlan kiadások teljesítése céljaira.

Azonban kötelességévé tettem a gondnoknak, hogy

a) ezen felvett összeget a költségvetésben előforduló adótermészetü kiadások gyanánt használja fel;

b) az engedélyezett 500 korona kölcsönt az egyház rendes bevételeiből letörleszteni s arról az esperesi hivatalhoz jelentést tenni tartsa állásából folyó elengedhetetlen kötelességének. Jelentésében a költségeket, kamatokat, a váltóürlap árát is mutassa ki.

9. Június 11—1350. sz. a. A tárkányi presbyterium és egyházközségi közgyülés elfogadó határozata és az egyházmegyei építőszakértő véleménye alapján jóváhagytam azon szerződést, melyet a tárkányi egyház Herder István építőmesterrel kötött, az új iskola felépítése ügyében 5000 korona kialkudott árban.

10. Június 11—1351. sz. a. A körösszegapátii egyháznak Hajnal Árpád építővel kötött épitési szerződését, mely szerint az új iskolát 6500 korona kialkudott árban felépíti — a presbyterium elfogadó határozata és az egyházmegyei építőszakértő véleményes javaslata alapján jóváhagytam.

11. Június 12—1365. sz. a. A kisperegi presbyteriumnak 28—1908. sz. határozatát jóváhagytam.

Megengedtem, hogy a presbyterium a lelkészlakot folyó évi szeptember havában 1146 korona, azaz egyezeregyszáznegyvenhat korona költséggel kijavíttassa.

Fedezetül szolgálhat:

a) 426·95 korona rendkívüli adó;

b) a múlt évekről követelésben levő egyházi adóhátralék;

c) a Kovács Bálint-féle építkezési alap 432 korona.

Azonban ez utóbbihoz csak akkor szabad nyúlniok, ha a hátralékból az előirányzott javítási összeg ki nem telnék.

Az lelkészlak javításának elkezdését szeptember előtt is megengedem, ha azon szerződést, melyet a javításra vállalkozó mesterrel kötnek, a presbyterium elfogadó határozatával együtt, jóváhagyás végett hozzám beküldik.

Utasítottam a gondnokot, hogy nyisson külön számlát mindazon költségeknek, melyek a javítás alkalmából felmerülnek, mert csak úgy bírálhatja el a presbyterium és a számvevőszék, mennyire ment a javítás kiadása és miben talált fedezetet.

Ezen jóváhagyó engedélyem a számadásnak egyik igazoló okmánya gyanánt szolgál.

12. Július 19—1404. sz. a. Jóváhagytam azon szerződést, melyet a harsányi egyház Nagy Károly építő vállalkozóval kötött 3025 kor. költség mellett a lelkészi lakás, az egyházi magtár és a leányiskola fedelének felépítése és kijavítása ügyében.

A presbyterium a szerződést elfogadta, a fedezetet kimutatta.

13. Július 1—1481. sz. a. Esperesi felhatalmazást adtam Kalas Ferenc végzett hittanhallgatónak 2965—1908. sz. püspöki kibocsátás

alapján, hogy Nagyszalontán nagyt. Széll Kálmán esperes lelkész úr mellett és felelősségére minden lelkészi tennivalót jogérvényesen végezhessen, mint segédlelkész. Azonban f. é. szeptemberben az első lelkészképesítő vizsgát letenni és bizonyítványát az esperesi hivatalnak bemutatni köteles.

14. Július 1—1492. sz. a. A püspöki hivatal 2984—1908. sz. kibocsátása alapján Hegedüs Albert végzett hittanhallgatónak felhatalmazást adtam, hogy Sarkadon magam mellett és felelősségemre minden lelkészi tenni valót jogérvényesen végezhessen, mint segédlelkész. Az első lelkészképesítő vizsgát f. é. szeptember hóban letenni s bizonyítványát bemutatni tartozik.

15. Július 2—1494. sz. a. Jóváhagytam azon szerződést, melyet a mezősasi egyház Magyar János építő vállalkozóval kötött a templom és torony kijavítása ügyében 2280·55 kialkudott árban.

Az egyház a fedezetet kimutatta.

16. Július 6—1501. sz. a. Az anti egyház vagyonleltárába felvett 908 □-öl belteleknek a vagyonleltárból való törlését elrendeltem, mert e teleknek tulajdonjogát a m. kir. járásbíróság Szénássy Lajos anti lakosnak elbirtoklás címen megítélte.

17. Július 1—1509. sz. a. Papp László segédlelkésznek felhatalmazást adtam, hogy Nagyszalontán Böszörményi Lajos lelkész mellett és felelősségére minden lelkészi szolgálatot jogérvényesen végezhessen.

18. Július 20—1580. sz. a. Az egyházlátogató küldöttség Nagyzerinden a Fekete Imre ideiglenes tanító vezetése alatt álló egy osztályú vegyes iskolában a tanítást nem megfelelőnek találta. Fekete Imrét nagy szükségtől kényszerítve azon reményben rendeltem Nagyzerindre tanítónak, hogy kötelességét odaadó buzgósággal teljesíti. Azonkívül kikötöttem, hogy 1908 július 1-ig oklevelet szerezzen és azt bemutassa. Fekete Imre sem az oklevelet meg nem szerezte, sem a hozzáfüzött reményt nem valósította meg, tehát maga tette lehetetlenné a Nagyzerinden való megmaradását. Felhívtam a presbyteriumot, hogy Fekete Imre tanító úr helyett válaszszanak okleveles tanítót s a vegyes iskolai tanítói állomás betöltéséről gondoskodjanak.

19. Július 20—1581. sz. a. A szemlaki presbyteriumot utasítottam, hogy Kniesel Károly okleveles tanító helyett válasszon okleveles tanítót. Igaz ugyan, hogy Kniesel Károly a tanítói oklevelet megszerezte s azt be is mutatta, de ideiglenes minőségben való megerősítése alkalmával világosan kikötöttem, hogy állásán csak azon esetben maradhat meg, ha általában minden tantárgyból, de különösen a magyar nyelv tanításából legalább jó eredményt mutat fel. Azonban Kniesel Károly tanításának eredményét nem megfelelőnek

minősítette az egyházlátogatóság is, a m. kir. tanfelügyelő is. E miatt Szemlakon, mostani állásán tovább meg nem hagyható.

20. Július 21—1594. sz. a. Boross Lajos tárkányi tanítót felhívtam, hogy a tanítóképző 3-ik évfolyamának elvégzését igazoló bizonyítványát haladéktalanul mutassa be. Midőn 1182—1907. sz. alatt állásán ideiglenesen megerősítettem, ezt világosan kikötöttem. Ha ezen felhívásomnak eleget nem tesz: állásán csak úgy maradhat meg, ha Bihar vármegye közigazgatási bizottságától f. é. augusztus 15-ig engedélyt eszközöl ki arra, hogy állásán egy évig ideiglenesen megmaradhasson. Ha ezen engedélyt meg nem kapja: azon esetben utasítottam a presbyteriumot, hogy a fitanítói állást akár meghívás, akár választás útján okleveles tanítóval töltse be.

21. Július 21—1595. sz. a. Sarkadi Mihály belényesújlaki tanítót utasítottam, hogy az 1907. XXVII. t.-c. értelmében Bihar vármegye közigazgatási bizottságától kérjen engedélyt arra, hogy állásán még egy évig ideiglenesen megmaradhasson. Mert jóllehet az egyházlátogatóság tanításának eredményét kielégítőnek találta; jóllehet Sarkadi Mihály tanító ellen sem az egyházközség tagjai, sem felettesei tudtommal soha panaszt nem emeltek, de mert Sarkadi Mihálynak csak elemi iskoláról szóló bizonyítványa van: ilyen képzettséggel tanítói állomásán a törvény világos rendelkezése ellenére, még szerzett jog címén sem maradhat meg. Legfeljebb csak a közigazgatási bizottság adhat engédélyt arra, hogy mostani állomásán még egy évig ideiglenesen megmaradhasson.

22. Július 22—1608. sz. a. A szentleányfalvai presbyteriumnak megengedtem, hogy orgona alapjából az orgona felállítása alkalmával felmerülő költségeket számadás kötelezettsége mallett fedezhesse, mert a földmívelésügyi miniszterium csak az orgona beszerzésének költségeit utalta ki.

23. Július 24—1627. sz. a. Nyeste Gyula mezősasi tanítónak engedélyt adtam arra, hogy a községi hitelszövetkezetnél a könyvelő állásssl együtt járó tennivalókat végezhesse. Kikötöttem azonban, hogy ezen mellékfoglalkozását a rendes iskolai órak idején kívül szabad gyakorolnia.

24. Július 28—1656. sz. a. Nagy Sándor tamásdai tanítónak tudtára adtam, hogy jóllehet a képesítő oklevelet megszerezte s azt be is mutatta, de mert az egyházlátogatóság tanításának eredményét meg nem felelőnek minősítette, e miatt állásában való megmaradása kétségessé lett. Ha két tanúval előttemezett írásbeli ígéretet tesz afelől, hogy jövőben odaadóbb buzgósággal és lankadatlanabb kitartással teljesíti tanítói kötelességeit, mint a múlt évben, és ha a jövő félévben jó eredményt mutat fel, bocsánatot nyer. Azonban működésének eredménytelensége esetén a fegyelmi eljárás nem maradhat el ellene.

25. Augusztus 5—1733. sz. a. Az erdőhegyi presbyterium 10—1908. sz. határozatában 8 szóval 4 ellenében ifj. Varga Károly véglegesítését kimondja. Nevezett tanító véglegesítéséhez nem járultam hozzá. A véglegesítést egyházmegyénk közgyülésének sem ajánlhatom, mert az egyházlátogatóság azt jelentette, hogy tanításának eredménye sok kívánni valót hagyott fenn. Nem elleneztem, hogy a mostani állásán még egy évig ideiglenesen megmaradhasson, de véglegesítését attól tettem függővé, ha a jövő tanévben megfelelő sikerrel tanít.

26. Augusztus 5—1742. sz. a. Bagdi János egyházmegyei tanácsbíró úr tudatja, hogy a konventi megbízott elnök által augusztus 10—13. napjaira Nagyszalontán kitüzött adósegély-ügyi kérvények tárgyalásán másnemü halaszthatatlan tennivalói miatt, mint egyházmegyénk képviselője meg nem jelenhet. Az ügy sürgős volta miatt, hogy adósegély iránt folyamodó egyházaink jogos érdekei védetlenül ne maradjanak, egyházmegyénk közgyülésének utólagos jóváhagyása reményében tiszteletes Kolumbán Áron kötegyáni lelkészt bíztam meg egyházmegyénk képviselője gyanánt és felkértem arra, hogy kérelmező egyházaink jogos érdekeit védeni, pártfogó felszólalásaival támogatni szíveskedjék.

Egyházmegyénk közgyülését kérem, hogy vegye tudomásúl itt elősorolt elnöki intézkedéseimet, s amennyiben törvénybe nem ütköznek vagy a fenforgó körülmények által megokolva vannak: jóváhagyni kegyeskedjék.

Mély tisztelettel vagyok

Sarkad, 1908 augusztus 5.

Balog Ambrus,
esperes".

Egyházmegyénk közgyülése az esperes intézkedéseit általában jóváhagyó tudomásúl veszi és megerősíti: külön kiemelvén a következőket:

1. Az ágyai egyháznak Wegenstein Lipót és fia orgonaépítő céggel 2900 korona árban kötött szerződését jóváhagyja közgyülésünk; egyszersmind utasítja az ágyai presbyteriumot, hogy a majdan kész orgonát szakértő közbejöttével vegye át s erről az esperesi hivatalnak tegyen jelentést.

2. A szintyei leányegyháznak megengedi közgyülésünk, hogy saját egyházfentartási alapjából nyugdijhátralékának és épitési adósságának letörlesztésére 500 korona kölcsönt vehessen fel; úgy azonban, hogy e tartozását 5%-os kamatjával — amennyire pénztári helyzete megengedi — pontosan törlessze s ennek megtörténtéről számadása kapcsán évenként jelentést tegyen.

3. A vadászi egyháznak Verebi Lajos sarkadi építőmesterrel a lelkészlak építésére vonatkozó s 5000 korona árban megkötött szerződését jóváhagyja közgyülésünk; de utasítja a presbyteriumot az egyházmegyei szakértő módosításainak keresztülvitelére, a munkálat gondos ellenőrzésére s annak szakértő által történt átvételéről való jelentéstételre.

4. Jóváhagyja közgyülésünk a komádii egyháznak egy új iskolahelyiségül szolgáló beltelkes ház megvételére vonatkozó adásvételi szerződést s végmegerősítés végett a főtiszteletü egyházkerületi közgyülésre terjeszti föl.

5. A nagyváradi ref. tanítónőképző intézet átalakítására s kibővítésére vonatkozó terv, költségvetés és kölcsönfelvétel tárgyában tett esperesi intézkedést közgyülésünk helyeslő tudomásul veszi s ahoz utólagosan a maga részéről is hozzájárúl.

6. A kisperegi fiú- és leánytanító között fennforgó visszás állapotot, a temetések végzésének módját, s az egyházjegyzői tiszt teljesítését — a presbyterium határozata alapján — rendező esperesi intézkedést közgyülésünk jóváhagyja; egyúttal pedig a kölcsönös méltányosság szempontjából helyteleníti Szücs Józsefnek a temetési stóla visszapótlására vonatkozó igénye hangoztatását.

7. A cserméi egyháznak megengedi közgyülésünk 100 korona rövidlejáratú kölcsön felvételét a tanítói nyugdíjhátralék kiegyenlíthetése végett, azon kikötéssel azonban, hogy a presbyterium e tartozás kifizetését nyugtával igazolni, magát a kölcsönt pedig az egyházi rendes adóból folyó évi december 1-ig letörleszteni s erről esperesi hivatalnak jelentést tenni tartozik.

8. A kötegyáni egyháznak megengedi közgyülésünk 500 korona rövidlejáratú kölcsön felvételét adótermészetü tartozásainak kiegyenlíthetése végett; egyben utasítja a presbyteriumot, hogy a kölcsönösszeget a jelzett célra fordítsa, azt az egyház rendes bevételeiből folyó évi december 1-ig letörlessze s erről az esperesi hivatalnak jelentést tegyen.

9. Jóváhagyja közgyülésünk a kisperegi egyháznak a lelkészlak 1146 korona költséggel való kijavíttatására vonatkozó határozatait; megengedi e célra 426 korona 95 fillér rendkívüli adó kivetését, a múlt

évek adóhátralékainak felhasználását s amennyiben ez elégséges nem volna, a Kovács Bálint-féle 432 korona építkezési alapnak e célra való fordítását is; utasítja presbyteriumot a javítási munkálat szerződésének az esperesi hivatalhoz való beterjesztésére, a gondnokot pedig a javítási költségek pontos nyilvántartására.

10. A tárkányi egyház és Herder István építőmester között az új iskolának 5000 korona költséggel való felépítése tárgyában létrejött szerződést közgyülésünk jóváhagyja.

11. A körösszegapátii egyház és Hajnal Árpád építőmester között az új iskolának 6500 korona költséggel való felépítése tárgyában létrejött szerződést közgyülésünk jóváhagyja.

12. A harsányi egyház és Nagy Károly építővállalkozó között a lelkészi lakás, az egyházi magtár és a leányiskola fedelének 3025 korona költséggel való felépítése és kijavítása tárgyában létrejött szerződést közgyülésünk jóváhagyja.

13. A mezősasi egyház és Magyar János építővállalkozó között a templom és torony 2280 korona 55 fillér költséggel való kijavítása tárgyában létrejött szerződést közgyülésünk jóváhagyja.

Egyszersmind utasítja a tárkányi, körösszegapátii, harsányi és mezősasi presbyteriumokat, hogy a vállalkozókkal megkötött szerződés szerint a terv- és költségvetéshez szigorúan ragaszkodjanak, az építési, illetőleg javítási munkálatokat a leggondosabban ellenőrizzék, a munka befejeztével el ne mulasszák annak szakértői felülvizsgálatát és az átvétel megtörténtéről az esperesi hivatalt értesítsék.

14. Fekete Imre nagyzerindi, Kniesel Károly szemlaki, Boros Lajos tárkányi, Sarkadi Mihály belényesújlaki, Nyeste Gyula mezősasi, Nagy Sándor tamásdai és ifjú Varga Károly erdőhegyi tanítók fentebb említett ügyeiben tett törvényszerű és indokolt esperesi intézkedéseket közgyülésünk jóváhagyja és megerősíti.

15. Midőn a szentleányfalvai egyháznak megengedi egyházmegyénk, hogy a Nagyméltóságu Földmívelésügyi Minisztérium által kiutalt költségeken beszerzett orgonája felállításának kiadásait saját orgonaalapjából fedezhesse: egyúttal megragadja az alkalmat, hogy a maga részéről is hálás köszönettel adózzék a Nagy-

méltóságú Földmivelésügyi Miniszter úr iránt szentleányfalvai reformált egyházunkkal szemben tanúsított nagylelkü eljárásáért.

16. Végül tudomásúl veszi és jóváhagyja közgyülésünk, hogy az augusztus hó 10—13. napjaira Nagyszalontán kitüzött adósegélyügyi kérvények tárgyalásán a másnemü dolgai által akadályozott Bagdi János egyházkerületi képviselönket Kolumbán Áron kötegyáni lelkész helyettesíthesse.

53. Balog Ambrus esperes a skontró-ügyekről következő jelentést terjeszti be:

„Nagytiszteletü Egyházmegyei Közgyülés!

A skontró-ügyekről a következőkben teszek jelentést.

Az 1907. évi XXVII. t.-cikk alapján korpótlék és fizetéskiegészítés címén a következő tanító urak nyertek államsegélyt:

Sorszám	Egyházközség neve	Tanító neve	Vallás- és közokt.-ügyi miniszter eng. száma	Fiz. kieg.		Korpótlék	
				K	f.	K	f.
	Ágya	Koczkó Lajos	31,547	—	—	400	—
	Ágya	Varga Károly	34,268	—	—	400	—
	Ant	Kiss Mihály	20,716	—	—	200	—
	Bajj	Tatay Ambrus	32,952	—	—	400	—
5	Bajj	Székely Zsuzsánna	33,024	900	—	—	—
	B.-Böszörmény	Kutasi Ferenc	20,713	—	—	400	—
	B.-Böszörmény	Varga Sándor	20,699	—	—	400	—
	B.-Böszörmény	Asztalos Ferenc	21,240	—	—	400	—
	B.-Böszörmény	Raffai Ilona	21,235	100	—	200	—
10	Borossebes	Füzes József	2,854	143	—	200	—
	Erdőgyarak	Király László	33,005	—	—	400	—
	Feketegyarmat	Pósta Lajos	3,089	—	—	400	—
	Feketegyarmat	Bagoly Géza	22,684	—	—	200	—
	Geszt	Balogh József	3,222	—	—	200	—
15	Gyorok	Tokay József	6,966	496	—	200	—
	Harsány	Forrás József	32,945	—	—	400	—
	Kispereg	Lengyel József	129,841	—	—	400	—
	Kispereg	Szücs József	130,308	—	—	400	—
	Kispereg	Nagy Ferenc	128,407	—	—	400	—
20	Komádi	Kiss Lajos	10,078	—	—	400	—
	Komádi	Tóth Eszter	10,076	—	—	200	—
	Komádi	Kiss Gyula	9,228	—	—	400	—
		Átvitel		1639	—	7000	—

Sorszám	Egyházközség neve	Tanító neve	Vallás és közokt.-ügyi miniszter eng. száma	Fiz. kieg. K	Fiz. kieg. f.	Korpótlék K	Korpótlék f.
		Áthozat		1639	—	7000	—
	Komádi	Kiss Lajos	9237	—	—	400	—
	Komádi	Papp Imre	10,067	—	—	400	—
25	Komádi	Kiss Dániel	9,223	—	—	400	—
	Mezőgyán	Antal Ferenc	32,964	—	—	400	—
	Mezősas	Lovász József	127,407	—	—	200	—
	Nagyszalonta	Szabó Lajos	9,220	—	—	200	—
	Nagyszalonta	Mangu Áron	10,070	—	—	300	—
30	Nagyszalonta	Lehóczky József	10,082	—	—	300	—
	Nagyszalonta	Kovács Lajos	9,221	—	—	200	—
	Nagyszalonta	Seres László	10,084	—	—	200	—
	Nagyszalonta	Mester József	9,242	—	—	200	—
	Nagyszalonta	Szentesi Elek	9,222	—	—	200	—
35	Nagyszalonta	Albert András	9,243	—	—	400	—
	Nagyszalonta	Stiglicz Sándor	9,244	—	—	400	—
	Nagyszalonta	Kiss István	10,085	—	—	300	—
	Pankota	Mihályi Károly	9,055	628	—	—	—
	Sarkad	Mikó Márton	20,722	—	—	400	—
40	Sarkad	Nagy Lajos	20,717	—	—	400	—
	Sarkad	Boros Mihály	21,236	—	—	400	—
	Sarkad	Posztós István	21,241	—	—	400	—
	Sarkad	Schrötter Dániel	21,242	—	—	400	—
	Sarkad	Nagy Ferenc	20,702	—	—	400	—
45	Sarkad	Debreczeni Károly	21,249	100	—	—	—
	Tárkány	Fekete Dezső	33,020	400	—	—	—
	Nyégerfalva	Zsila Gyula	51,228	400	—	—	—
	Ugra	Harmathy Gusztáv	2,243	—	—	400	—
	Ugra	Rózsa Ferenc	32,958	—	—	400	—
50	Zsadány	Hegyessi Gergely	47,486	—	—	400	—
	Zsadány	Győrösi István	33,032	200	—	400	—
	Vadász	Hajdú József	39,296	—	—	400	—
	Vadász	Balogh József	31,549	—	—	400	—
	Szintye	Bognár Rezső	22,685	370	—	—	—
55	Tenke	Szűcs András	32,981	—	—	400	—
	Tenke	Sághy Péter	32,977	—	—	300	—
	Nagyzerind	Molnár Sándor	13,318	—	—	400	—
	Árpád	Debreczeni József	32,947	—	—	400	—
	Árpád	Szűcs Balázs	32,946	—	—	400	—
		Összesen		3737	—	18,200	—

Mély tisztelettel vagyok

Sarkad, 1908 augusztus hó 5.

Balog Ambrus,
esperes".

Egyházmegyénk közgyülése esperes jelentését jóváhagyó tudomásúl veszi s azt egész terjedelmében jegyzőkönyvébe kinyomatni s irattárba helyezni rendeli el.

54. Balogh Ambrus esperes következő számadást terjeszti be az 1908 május 25-től, 1908 június 30-ig továbbitott pénzekről:

Balogh Ambrus esperes számadása a továbbított pénzekről:

Sorszám	Év 1908 hó	nap		Szám	K	f	K	f
1	Május	25	Missziói segély egyházker. pénztártól	1268	799	—	—	—
2	„	„	„ „ „ „	„	899	—	—	—
3	„	„	„ „ levont portója	„	2	—	—	—
4	„	27	„ „ Lengyel Imrének R.-lippa	„	—	—	798	—
5	„	„	„ „ portó Debreczen és Sarkad	„	—	—	2	—
6	„	„	„ „ Szabó Józsefnek B.-Sebes	„	—	—	598	68
7	„	„	„ „ portó Debreczen és Sarkad	„	—	—	1	32
8	„	„	„ „ Bokor S.-nak Erdőhegy .	„	—	—	299	24
9	„	„	„ „ portó Debreczen és Sarkad	„	—	—	—	76
10	Június	20	Töke segély egyházkerületi pénztártól	1416	490	—	—	—
11	„	30	„ „ Hunyadi L. Gyorok . .	—	—	—	140	—
12	Július	2	„ „ Bagdány János F.-Tót .	—	—	—	98	—
13	„	„	„ „ Némethy János Szakál	—	—	—	70	—
14	„	„	„ „ Tóth János Sonkoly . .	—	—	—	140	—
15	Június	30	„ „ Gyenge János B.-Zerind	—	—	—	42	—
			Összesen		2190	—	2190	—

Sarkád, 1908 augusztus 6.

Balogh Ambrus,
esperes.

Megvizsgálva rendben találtatott.
Nagyszalontán, 1908 augusztus 10.

Rácz Gyula,
jegyző.

Szikszay Ferenc,
elnök.

Egyházmegyénk közgyülése esperes számadását a számvevőszék jelentése alapján jóváhagyja s részére a felmentvényt a szokásos fentartással megadja. A számadást egész terjedelmében jegyzőkönyvébe kinyomatni, okmanyaival együtt levéltárba helyezni rendeli el.

55. Olvastatott a nagyszalontai ref. egyházmegyei lelkészi gyámintézet felterjesztése:

„Jegyzőkönyv,

felvétetett Nagyszalontán, 1908. évi június 25—26-án a nagyszalontai ref. egyházmegyei lelkészi gyámintézet választmányi üléséből.

Jelen voltak: Szikszay Lajos elnök, Széll Kálmán, Böszörményi Lajos, Nagy Imre új pénztárnok, dr. Márk Ferenc volt pénztárnok, Hadházy Kálmán jegyző.

Elnök a választmány megjelent tagjait szívesen üdvözli s bejelenti, hogy esperes Balog Ambrus választmányi tag akadályoztatása miatt meg nem jelent.

Bejelenti továbbá, hogy a választmányi ülés tárgya a volt pénztárnok 1908 június 24-én lezárt számadásának a megvizsgálása s a pénztári értékek átvétele és Nagy Imre pénztárnok részére átadása.

A vizsgálatot a választmány megkezdte június 25-én reggel s azt egész napon át folytatva, június 26-án délután fejezte be s megállapította a következőket:

		Korona
A tényleges vagyon volt 1908. év június 1-én .		187,579·46
Ehez jött 1908. évi január 1-től június 24-ig . .		7,630·59
	Összes bevétel	195,210·05
Kiadás		1,784·73
E szerint a pénztár állapota		193,425·32
Ebből kötvényeken elhelyezve		188,333·83
Takarékpénztári betétben.		4,341·70
Készpénzben		749·79
	Összesen	193,425·32

Hátralékos követelések:

1908. évi kamat.	1,320·30	
Régibb kamat.	530·28	
Régibb tagdíjban.	310·02	
Késedelmi kamatban	115·07	
	Összesen	2,275·67
Lett az összes vagyonállag 1908. évi június hó 24-én		195,698·99
Volt a vagyonállag 1907 dec. 31-én	190,129·75	
Lesz az 1908. évi vagyonszaporulat	5,569·24	
	Június 24-ig mint fent	195,698·99

Az összes értékeket dr. Márk Ferenc lemondott pénztárnoktól azok részletes kimutatásával 4 darab főkönyv, 2 darab pénztári napló, 1 darab számadási napló, az országos lelkészi nyugdíjintézet pénztári naplóját, a folyó évi pénztári okmányokkal együtt átvettük s ugyanazokat Nagy Imre választott pénztárnoknak átadtuk.

Kmf.

Szikszay Lajos s. k.,
v. elnök.

Hadházy Kálmán s. k.,
jegyző.

Széll Kálmán s. k.,

Böszörményi Lajos s. k.,

Nagy Imre s. k.,
pénztárnok.

Márk Ferenc s. k."

Egyházmegyénk közgyülése örömmel értesül az egyházmegyei lelkészi gyámintézet tőkéjének az 1908. évi január hó 1-től június hó 24-ig terjedő időről kimutatott szaporodásáról, tudomásul veszi, hogy dr. Márk Ferenc lelkésztől a pénztár, a megfelelő értékek, kezelési könyvek, iratok és okmányokkal együtt átvétetett és Nagy Imre ugrai lelkésznek átadatott.

Egyuttal a felvett jegyzőkönyvet egész terjedelmében jegyzőkönyvébe felvenni határozza.

56. Olvastatott a nagyszalontai egyházmegyei lelkészi gyámintézeti választmány 1908. évi augusztus hó 9-én 46. sz. a. hozott határozata, melyben Bethlendy Sándor váncsodi lelkész gyámintézeti eltávozott önkéntes tag azon kérelmét, hogy nevezett lelkész helyett az országos lelkészi nyugdíjintézeti 23%-os járúlékot fizesse be, elutasította.

A határozat a következő:

Lelkészi gyámintézeti választmányunk Bethlendy Sándor váncsody lelkész gyámintézetünknek eltávozott önkéntes tagja kérelmét az 1907. évi szeptember hó 12-én tartott egyházmegyei közgyülés által alkotott lelkész gyámintézeti alapszabályok általános határozatok II. pontja alapján elutasítja, mert egyházmegyei lelkészi gyámintézetünk csak azon tagjaiért vállalta el az országos lelkészi nyugdíjintézeti járúlékok részben való kifizetését, kik az alapszabályok elfogadása idejében a nagyszalontai református egyházmegye területén szolgálnak.

Bethlendy Sándor lelkész mint önkéntes tag élvezi az egyházmegyei gyámintézet jótéteményeit, mert a gyámintézet fizette helyette, míg tamásdai lelkész volt, az országos lelkész özvegy-árva gyám-

intézeti járúlékot, mely a nevezett lelkész fizetésének 2 és $^1/_2$%-át képezi és a 10%-os egyszersmindenkori belépési járúlékot is kifizette.

Jelen határozat az egyházmegyei közgyülésre jóváhagyás végett felterjesztendő.

Kelt Nagyszalontán, 1908 augusztus hó 9-én.

Széll Kálmán,
v. tag.

Szikszay Lajos,
elnök.

Böszörményi Lajos.

Hadházy Kálmán.

Egyházmegyénk közgyülése a lelkész gyámintézeti választmány ez ügybeni határozatát jóváhagyó tudomásúl veszi, a gyámintézeti végzést jegyzőkönyvébe felvenni s jelen határozatát Bethlendy Sándor lelkészszel közöltetni rendeli.

57. A nagyszalontai ref. egyházmegyei lelkészi gyámintézet Széll Kálmán vál. tag indítványára a következő felterjesztést intézte egyházmegyénk közgyüléséhez:

Mivel az egyetemes konvent, 1907 október havában tartott ülése 28. sz. határozatában megengedte és a „Pótló utasítás"-ban elrendelte, hogy „az ügyrend 47. és 48. §-ában említett szeptember 1-sei határidő megváltoztatásával, az intézeti tagok és az állást fentartó testületek a törvényszabta járulékokat minden év november 1-ig fizessék be".

Hivatkozással ezen konventi határozatra és annak érvénye tartamára, kéri e. m. gyámintézeti választmányunk, hogy a nagyszalontai ref. e. m. lelkészi gyámintézet pénztáránál is az évi tagsági díjak befizetési határideje az újabb alapszabályba kitüzött „minden év augusztus 15-ike megváltoztatásával, minden év október 15-ik napjáig tüzettessék ki és ezen megváltoztatott befizetési határidő az újabb alapszabály megfelelő helyein (általános határozatok és 26. §.) ilyen értelemben igazíttassék ki.

Egyházmegyénk közgyülése ezen felterjesztéshez képest a gyámintézeti alapszabályok megfelelő helyein: az általános határozatok és 26. §-ban foglalt augusztus 15-iki határidő megváltoztatásával a határidőt minden év október 15-ik napjára helyezi által.

58. Olvastatott a nagyszalontai református egyházmegyei lelkészi gyámintézeti választmány 1908. évi június hó 25-én és 26-án tartott üléséből 4. sz. a. intézett felterjesztés, mely szerint a gyám-

intézet tagjaitól nyert megbízását, melyet már több mint 10 évvel ezelőtt nyert, a közgyülés rendelkezésére bocsátja s kéri, hogy a 6 tagú választmány megválasztása elrendeltessék és a szavazatok beadására rövid határidő tüzessék ki.

Egyházmegyénk közgyülése a választmány valamennyi tagjának lemondását tudomásúl veszi, a választmány 6 tagjának mielőbb megválasztását elrendeli s a szavazatok beadására határidőül a f. 1908. évi október 1. napját kitüzi s egyházmegyei gondnokot, esperest és a Nagyszalontán lakó tanácsbírákat, névszerint Széll Kálmán, dr. Balog Elek, Böszörményi Lajos, Hadházy Kálmán és Szikszay Lajos tanácsbírákat a szavazatok felbontásával megbízza s az eredményről tavaszi egyházmegyei közgyülésünkre jelentést vár.

59. Nagy Imre egyházmegyei lelkészi főjegyző, tanácsbíró és gyámintézeti választmányi tag — hivatkozva gyámintézeti pénztárnokká történt megválasztatására — beadja lemondását gyámintézeti választmányi tagságáról, továbbá több mint 25 év óta viselt egyházmegyei jegyzői, majd főjegyzői, és több mint 20 év óta viselt egyházmegyei tanácsbírói tisztségeiről; s amidőn ez állások betöltését illetőleg intézkedést kér: meleg szívből származó köszönetét és háláját fejezi ki a nagytiszteletü egyházmegyei közgyülés, az egyházmegye minden tisztviselője, minden lelkésze és presbytériuma iránt ezeknek vele szemben többször megnyilvánúlt bizalmáért, szeretetéért.

Egyházmegyénk közgyülése ismeri a gyámintézeti pénztárnok nagy elfoglaltságát és halmozott teendőit, melyek épen jelenleg is az országos ref. lelkészi nyugdíj- és özvegy-árva gyámintézet felállításával tetemesen megszaporodtak; ugyanazért méltányolja Nagy Imre főjegyző lemondásának indokát, s bár sajnálattal lesz kénytelen nélkülözni az ő kiváló munkaerejét, mégis a változott körülmények kényszerítő hatása alatt elfogadja a főjegyzőségről s ezzel együtt a gyámintézeti választmányi tagságról való lemondását s amidőn több mint negyedfélszázadon át az egyházmegyei közszolgálat terén kifejtett sikeres tevékenységét elismeréssel jegyzi fel, azon óhajtásának ad kifejezést, hogy a tanácsbíróságnak — mint egyházmegyei dekórumnak — megtartása mellett, új munkamezején, a gyámintézeti pénztárnokságban, az ő ügybuzgósággal párosult szakavatottságát a közügy

érdekében sikerrel érvényesítse Isten segedelmével ad multos annos!

Egyszersmind megbízza az esperesi hivatalt, hogy az egyházmegyei lelkészi főjegyzőség betöltéséről a szavazás elrendelésével intézkedjék; megbízza és felhatalmazza Széll Kálmán, dr. Balog Elek, Böszörményi Lajos, Szikszay Kajos és Hadházy Kálmán tanácsbírákból álló bizottságot az esperes elnöklete alatt a szavazatok felbontására, az eredmény megállapítására, esetleg új szavazás elrendelésére, hogy így az egyházmegyei lelkésyi főjegyzőség már a következő egyházmegyei közgyülésre be legyen töltve.

60. Olvastatott az egyházmegyei számvevőszék következő jegyzőkönyvi jelentése:

„Jegyzőkönyv,

felvétetetett Nagyszalontán, 1908 augusztus 11-én a nagyszalontai egyházmegye számvevőszékének a visszautasított és a folyó évi április 9-iki közgyülésre be nem küldött s most beérkezett számadások megvizsgálása tárgyában.

Jelen voltak: Kolumbán Áron, Rácz Gyula, Márton István, Varga Zoltán.

1. sz. A számvevőszék tagjai a nekik kiosztott számadásokat átvizsgálván, jelentésük szerint kifogástalan számadások

a szentleányfalvai, melynek főösszegei:

Bevétel	1306 K	18 f
Kiadás	1305 K	52 f
Maradvány	— K	66 f.

a szakáli, melynek főösszegei:

Bevétel	1445 K	74 f
Kiadás	876 K	97 f
Maradvány	568 K	77 f.

a cserméi, melynek főösszegei:

Bevétel	2057 K	26 f
Kiadás	1946 K	41 f
Maradvány	110 K	85 f.

a b.-böszörményi 1906. évi, melynek főösszegei:

Bevétel	7042 K	71 f
Kiadás	6730 K	14 f
Maradvány	312 K	57 f

2. sz. A berekböszörményi ref. egyház 1907. évi gondnoki számadásánál a pénztári napló 13-ik oldalán 1 korona hiba találtatott, mely téves összeadásból eredt s így a tényleges kiadás főösszege 1 koronával kevesebb lesz, minélfogva az azzal adatik vissza, hogy ez a nevezett helyen kiigazítandó, mely kiigazítással a tényleges

Bevétel	6996 K 99 f
Kiadás	6814 K 47 f
Maradvány	182 K 52 f

3. sz. A pankotai ref. egyháznál az egyházfentartási alapból Kalkó Károly és Gáll Győző volt ottani tanítók állami adóhátralékainak kifizetésére kiutalt 300 koronára vonatkozólag az egyház presbyteriuma jegyzőkönyvvel igazolja, hogy a nevezett „egyházfentartási alap“ az állandó alap jellegével nem bír s ezen alap az egyház közszükségleteinek fedezésére használható fel, mely felhasznált összegek — valahányszor az egyháznak az módjában áll — állítólag mindig vissza is helyeztetnek, ennélfogva az egyház presbyteriumának felelősségre vonása szükségtelennek látszik; minthogy azonban ezen 300 korona összeg nem az egyház adósságainak, hanem a Kalkó Károly és Gáll Győző hátralékos adótartozásainak kifizetésére fordíttatott és pedig csak azért, mert azoknak onnan lett eltávozásával adóhálralékaikért az egyház ellen intéztek végrehajtást, de ezen összegnek így nem szabad eltünni:

tisztelettel kérjük az egyházmegyei közgyülést, méltóztassék útat és módot találni, hogy ezen összeg az illetőktől behajtassék s ekként az egyháznak visszatéríttessék.

4. sz. Tisztelettel jelentjük, hogy a folyó évi tavaszi egyházmegyei közgyülés jegyzőkönyvének 18. sz. c) pontjában a körösszegapátii ref. egyház utasíttatott, hogy az alapokról a számadást küldje be. Ugyanazon szám c) pontjában a szemlaki ref. egyház utasíttatott, hogy a költségvetést és az alapok számadását küldje be.

Mindezek azonban nem érkeztek be.

5. sz. Tisztelettel jelentjük, hogy az egyes egyházak alapítványainak 1907. évi adatai beérkeztek s azok bevezetése a törzskönyvbe folyamatban van.

Kmft.

Márton István, *Kolumbán Áron,*

Varga Zoltán. *Rácz Gyula*“.

Egyházmegyei közgyülésünk a számvevőszék javaslatait elfogadván:

a) a helyesnek talált szentleányfalvai, szakáli, cserméi és berekböszörményi 1906. évi számadáso-

kat beterjesztett alakjukban, a berekböszörményi 1907. évi számadást pedig az 1 korona összeadási hiba helyesbbítésével jóváhagyja;

b) a pankotai egyház presbyteriumával szemben a tavaszi egyházmegyei gyülés jegyzőkönyvének 18. szám g) pontjában foglalt határozatát fentartja s 300 koronának az egyházfentartási alapjába visszatérítését követeli s erről folyó évi október 1-ig az esperesi hivatalhoz a jelentés megtételére egyháztanácsot elkötelezi;

c) a körösszegapátii egyházat az alapokról szóló számadásának és a szemlaki egyházat 1907. évi költségvetésének és az alapok számadásának folyó év október 1-ig a számvevőszék elnökéhez beterjesztésére utasítja.

61. Olvastatott a tanügyi bizottság következő jegyzőkönyve:

„Jegyzőkönyv.

felvétetett a nagyszalontai ref. egyházmegye tanügyi bizottságának 1908 augusztus 12-én tartott ülésében.

Jelenvoltak: Balog Ambrus elnök, Nagy Imre, Bagdi János, Szabó István lelkészek, Kiss István, Szabó Lajos, Szücs Balázs tanítók és Kassay Béla lelkész, előadó.

1. Elnök szívesen üdvözli a tanügyi bizottság tagjait s az ülést megnyitja.

2. Előadó bemutatja az egyházmegyei tanügyi bizottság nevében a főtisztiszteletű egyházkerületi tanügyi bizottsághoz felterjesztendő jelentését.

A jelentés egész terjedelmében elfogadtatván a hozzácsatolt statisztikai kimutatással a főtiszteletű egyházkerületi tanügyi bizottsághoz felterjesztetni javasoltatik.

3. Olvastatott az 1908 májusi egyházkerületi közgyülés 254. sz. határozata, melyben felhivatnak az egyházmegyék, hogy a 28.1907. szám alatt a beiskolázatlan gyermekek számának apasztására nézve kívánt javaslataikat most már haladéktalanul terjesszék be.

Tanügyi bizottságunk tekintettel arra, hogy egyházmegyénkben a beiskolázatlan tanköteles gyermekek száma a tankötelesek 4·6% teszi ki, mely az országos átlagnak $^1/_4$-nél is kevesebb, azonkívül, hogy úgy az egyházi, mint községi elöljáróságokat törvényben előirt kötelességeik pontos teljesítésére felhívni kívánja, rendkívüli intézkedés szükségét nem látja s nem javasolja az egyházmegyei közgyülésnek.

4. A nagyszalontai egyház kéri a tanügyi bizottságot s általa az egyházmegyei közgyülést annak engedélyezésére, hogy a Dóczy abc helyett legalább próbaképpen egy évre az inkább megfelelő Gönczy abc-t használhassák.

Tanügyi bizottságunk a VI. törvénycikk 13. §. ellenére nem javasolhatja e kérelem teljesítését, azonban mivel kétségtelen, hogy a most használatban levő Dóczy Abc átdolgozása égető szükség, kéri az egyházmegyei közgyülést, hogy kérje föl az egyházkerületi tanügyi Bizottságot s az által az egyházkerületi közgyülést a Dóczy Abc.-nek a szótagolásra alkalmas módon átdolgoztatására és emlékeztető képekkel tarkítására, továbbá; mivel a IV. osztályban használt földrajzi kézikönyv teljesen használhatatlannak bizonyúlt. ahelyett más egyházkerületi kiadvány sürgős készíttetésére.

5. Bihar vármegye közigazgatási bizottsága adott ki egy rendeletet, melynek értelmében a községi elöljáróságok az iskolák számára szükséges „rendtartási nyomtatványokat“ beszerezni s az iskolák rendelkezésére bocsátani kötelesek. Azonban e rendelet ily alakjában nem felel meg a célnak, mivel a községi elöljáróságok nagyon későn vagy egyáltalán nem szerzik be e nyomtatványokat, azért tanügyi bizottságunk kéri az egyházmegyei közgyülést, hogy az esperesi hivatal útján kérje föl a biharmegyei közigazgatási bizottságot egy oly rendelet kiadására, mely szerint a községi elöljáróságok kötelezzessenek az egyházak által beszerzett rendtartási nyomtatványok árának a felmutatandó számla szerint megtérítésére.

6. Szabó Lajos tanügyi bizottsági tag kiküldött társai nevében is jelenti, hogy a folyó évi tavaszi tanügyi bizottsági ülés jegyzőkönyvének 5. számában foglalt azon megbízatásuknak, hogy az ifjúsági könyvtárak beszerzésére javaslatot tegyenek, az idő rövidsége s távollétük miatt nem tehettek eleget, egyszersmind ígéri javaslatuknak a következő ülésre beterjesztését.

Tudomásul szolgál.

K. m. f.

Kassay Béla,
tanügyi biz. előadó.“

tanügyi biz. elnök.

Egyházkerületi közgyülésünk a tanügyi bizottság javaslatait határozati erőre emeli.

62. Sulyok István bihari esperes, mint a nagyváradi ref. tanítónőképző intézet igazgató-tanácsának elnöke, egyházmegyénk közgyülése elé terjesztés és hozzájárúlás végett megküldi esperesi hivatalhoz az igazgató-tanács f. é. augusztus 4-én tartott gyülése jegyzőkönyvének 5., 6., 9. és 10. számait, melyek is a következők:

5. szám. Igazgató-tanács az intézet költségvetését az 1908—9. iskolai évre a következőleg állapítja meg:

„*Szükségletek:*

a) *Személyi szükségletek:*

Sáfrány Lajos igazgató fizetése	3600	kor.
„ „ „ lakbére	700	„
„ „ „ korpótléka . . .	200	„
Özv. Bögös Lajosné fizetése	2600	„
Vozáry Ilona „	2600	„
Cseplák Vilma „	2400	„
Ritókh István „	2400	„
„ „ lakbére	560	„
Török Erzsébet segédtanítónő fizetése. .	1000	„
Új helyettes tanár fizetése	1600	„
Cseplák Vilma helyettese	1000	„
Gyenge József szolga fizetése	600	„
Óraadónak.	800	„
Összesen	20,060	kor.

b) *Dologi szükségletek:*

Fütés, világítás	1300	kor.
Fizikai terem felszerelés	2200	„
Fizikai szerek	1600	„
Tornaterem felszerelés.	1200	„
1 tanterem felszerelése	560	„
Könyvtárra	300	„
2 zongora	1200	„
Irodai átalány	400	„
Nyugdíjakra illetékek	2010	„
Adó és biztosítás	100	„
Előre nem láthatókra	500	„
Összesen	11,370	kor.

Személyi szükségletek	20,060	kor.
Dologi „	11,370	„
Összesen	31,430	kor.

Bevétel:

Államsegély maradvány	7,933·44	kor.
Államsegély 1909-re	10,000·—	„
Egyházkerülettől.	3,600·—	„
Egyházmegyéktől	2,000·—	„

Internátustól	2,000·— kor.
Tandíjból	7,000·— „
Adományokból	1,000·— „
Összes bevétel	33,533·44 kor.
Összes szükséglet	31,430·— „
Maradvány	2,103·44 kor.

6. szám. Elnök beterjeszti az 1907. évi számadást, amelyet a számvevő rendben talált. A számadás szerint

a tanítónőképzőnél:	bevétel és törzsvagyon	17,338·71 kor.
„ „	kiadás	13,927·81 „
az internátusnál:	bevétel és törzsvagyon .	45,161·32 „
„ „	kiadás	17,045·62 „

Tudomásul szolgál; Füredy László pénztárnoknak a fölmentvény megadatik a szokott óvásokkal.

9. szám. Elnök előadja, hogy intézetünk fejlődésében nagy anyagi áldozatokat kívánó mozzanatok jelentkeztek, mint az új iskolaépület emelése, új tanszékek felállítása, a tanszerek gyüjteménye, amelyek az intézet jövedelmét annyira kimerítik, hogy nagyon kívánatos új segélyforrásokért zörgetni. A főtiszt. egyházkerület, mint az intézetnek egyik főpártfogója, nem tagadja meg segítségét most sem, ha nagylelkűségéhez fordulunk. Indítványozza, hogy kéressék fel a fentartó egyházmegyék útján a főtiszt. egyházkerület, hogy az eddigi 3600 kor. segélyt valamely összeggel felemelni kegyeskedjék.

Elnök indítványa pártolás végett felterjesztetik a fentartó egyházmegyékhez s azok útján kérelem gyanánt a főtiszteletü egyházkerületre.

10. szám. Sulyok István esperes, elnök indítványozza, hogy mivel az egyházkerületnek három tanítónőképző intézete a jövő iskolai év végén már körülbelül 100 okleveles tanítónőt s aztán a következő években is annyit bocsát ki az életbe, hogy a jóravaló és kiváló paedagogiai rátermettséggel biró s oklevélhez nagy küzdelmek árán jutott nők a kenyér, az exisztencia nélkül maradásnak veszélyétől megmentessenek: hozzon a főtiszt. egyházkerület kötelező szabályt arra nézve, hogy egyházkerületünk egyházai közül azok, amelyek még mind-ez ideig tartózkodnak a nőtanítók alkalmazásától, bizonyos megállapított számban kötelesek legyenek nőtanítói állásokat is szervezni. Református népünk női nemének intelligenciája emelkednék ez intézkedéssel s éppen többnyire lelkészeink és tanítóink leányai érvényesíthetnék tehetségüket s képzettségüket, mint sokszor egyedüli apai örökségüket.

Indítvány elfogadtatik, a fentartó egyházmegyék felkéretnek, hogy pártoló határozattal az indítványt a főtiszteletü egyházkerületre terjesszék fel.

Kmf.

Kiadta:

Sáfrány Lajos.
jegyző".

Egyházmegyénk közgyülése a jegyzőkönyv 5. számában foglalt költségvetést jóváhagyó tudomásul veszi;

ugyszintén a 6. szám alatt közölt végeredményét az intézet 1907. évi számadásának s a pénztárnoknak a felmentvényt a maga részéről is megadja;

készséggel hozzájárúl a 9. számban foglalt indítványhoz is; s a maga részéről is azon kéréssel fordúl a főtiszteletü egyházkerületi közgyüléshez, hogy a nagyváradi tanítónőképző, e nemcsak református, de magyar nemzeti nőnevelési érdekeket szolgáló intézet részére — annak tovább fejlesztése és teljes kiépítése céljából — az eddigi 3600 kor. évi segélyt valamely összeggel felemelni kegyeskedjék;

a 10. számban közölt indítvány mellett azonban nem foglalhat állást; mert bár kívánatos az oklevelet szerzett tanítónők existenciájának biztosítása, sőt egyházmegyénk tanügyi bizottsága 1906 április. 18-án tartott gyülése jegyzőkönyvében egyenesen felhívja a kebelbeli egyházak figyelmét, hogy „leányiskoláinkban ott, ahol a körülmények azt megengedik, az oda minden tekintetben alkalmasabb tanítónők előtt lassanként több állás nyittassék meg", de más oldalról kétségtelen, hogy iskolák állítása, tanítói állások szervezése, tanítók választása és alkalmazása az egyes egyházközségeknek törvényben gyökerező jogát képezi; tehát a felsőbb egyházi hatóságtól jövő olyan szabályrendelet, mely az egyházakat nőtanítói állások szervezésére kötelezné, az egyházak önkormányzati jogkörét érintené; s nem lehetetlen, hogy „a hatás ellenhatást kelt" elvénél fogva az istápolni kívánt ügynek többet ártana, mint használna.

63. Az árpádi lelkész 93—908. sz. a. beterjeszti a presbyterium 1908. évi júl. 26-án tartott gyülése 3. számú s az egyházközségi közgyülés 1908. évi aug. hó 2-án tartott gyülése 2. számú

megegyező határozatait, beterjeszti az 1905. évi szeptember 4-én tartott presbyteri gyülés felhatalmazása folytán 1906. évben megvásárolt, a harmadik iskola céljára alkalmas telek vételére vonatkozó adás-vevési szerződést.

Kérik a harmadik iskola céljára szolgáló telekvételeli szerződésének s a határozatok vonatkozó részeinek jóváhagyását.

Egyházmegyénk közgyülése a presbyteriumi és egyházközségi határozatok vonatkozó részeinek elfogadása és jóvahagyásával a bemutatott adás-vevési szerződést jóváhagyja, megerősíti s végleges határozat végett az Egyházi törvények I. t.-c. 67. §. O) pontja értelmében az adás-vevési szerződést a főtiszteletü egyházkerületi közgyülésre felterjeszti.

Megelőzőleg az adás-vevési szerződést kiegészítés és 2 másolattal 8 nap alatt leendő beterjesztés végett az árpádi presbyteriumnak visszaadatni rendeli.

64. Ágyai lelkész és gondnok beterjesztik a presbytérium és egyházközség 1908 július hó 12-én tartott közgyülésének jegyzőkönyvi kivonatait, melyek szerint az egyház elhatározta, hogy a harmadik iskola létesítése céljából megveszi Szöllősi Sándor ágyai lakostól az Ágya községi 249. sz. telekjegyzőkönyvben A. 1. 1. rsz. (502—503.) hrsz. alatt fölvett 800 □-öl beltelkét az azon épült 235. sz. lakóházzal és melléképületekkel együtt 3050 koronáért.

A harmadik iskola felállítását szükségessé teszi azon körülmény, hogy 255 tanköteles gyermeket a két meglevő tanteremben elhelyezni nem lehet s ezért úgy az egyházi, mint a világi hatóságok többször sürgették az egyházat a harmadik iskola felállítására. Legutóbb Arad vármegye közigazgatási bizottsága 1907 május 18-án 2259. és május 26-án 2414. számú határozataival járási főszolgabíró útján szólította fel az egyházat jelentéstételre július 15-ig, mint záros határidőig a harmadik iskola felállítását és tanítói állás szervezését illetőleg.

Az ágyai presbytérium 1907 szept. 7-én ki is mondta a harmadik iskola felállítását és tanítói állás szervezését, mit egyházmegyénk 1907 ápril. 25-én 37. számu és szept. 12-én 57. számú végzéseiben jóvá is hagyott. Azonban az ágyai egyház nem rendelkezett a szükséges költségekkel, a politikai községtől kért és kapott is segítséget. Arad vármegye törvényhatósága a megszavazott községi segélyre nézve jóváhagyását megtagadta, ennélfogva az egyház az országos ref. közalaptól kért segítséget; a fedezet biztosítva nem lévén, az építkezést nem kezdhette meg.

Ma azonban az előirányzat 5298·30 korona sem elég az építkezésre a munka- és anyag drágasága miatt, a harmadik iskola

felállítása pedig halasztást nem tür, kénytelen volt az egyház a fentjelzett telket és épületet megvenni, melyből a tanterem és tanítói lakás — habár még most a szerényebb igényeknek megfelelően is — de átalakítható és az új iskolai évben rendeltetésének átadható lesz, ha az egyház az államtól 900 korona segélyt kap a 100 korona megajánlott tanítói fizetéshez.

A Szöllősi-féle telek- és ház vételára 3050 korona. Százalék- és átírási költségek 150 korona, összes szükséglet 3200 korona.

Ezt fedezné az egyház 5000 korona orsz. közalapi tőkesegélyből, amiből 1800 korona maradna meg, mely összeget az épület átalakítására, esetleg egy új tanterem építésére fordítana. A közalapi tőkesegély megnyerésének idejéig az egyház a kezelése alatt levő egyházfentartási-, szegény- és templom-alapból venne kölcsön 5%-os kamat mellett 3200 koronát, melyet az Ágya községtől 1909-től kezdődőleg 6 éven keresztül nyerendő belügyminiszteri rendelettel biztosított 500 koronás évi segélyből törlesztene le.

Egyházmegyénk közgyülése örömmel veszi tudomásúl az ágyai egyház ama határozatát, melyben harmadik iskolájának létesítéséről gondoskodik.

Beleegyezik abba, hogy az ágyai egyház, mint vevő, Szöllősi Sándor ágyai lakostól, mint eladótól az Ágya községi 249. sz. tjkönyvben A I. 1. rsz. (502—503.) hrsz. alatt fölvett 800 □-öl beltelkét az azon épült 235. számú lakóházzal és melléképületekkel együtt 3050 korona vételárért a harmadik iskola céljaira megvegye; az erről kötött adásvevési szerződést jóváhagyja s végleges megerősítés végett az egyházi törvények I. t.-c. 67. §. *o)* pontja értelmében a tiszántúli egyházkerületre terjeszti fel.

A 3200 korona vételárnak az egyházfentartási-, szegény- és templom-alapból való kölcsönvételét 5%-os kamat mellett azon feltétellel engedélyezi, hogy az ágyai egyház a politikai községtől 1909-től kezdve 6 éven át évenként nyerendő 500 koronát tisztán a jelzett alapból vett kölcsönének törlesztésére fordítsa.

65. Ágyai lelkész és gondnok beterjesztik az ágyai presbytérium 1907 április 15-én tartott közgyülésének jegyzőkönyvi kivonatát, melyben a harmadik újonnan szervezendő tanítói állás díjlevelét állapítja meg.

E tervezet szerint a javadalom: a törvényben előírt lakás és házikert 200 koronára értékelve, készpénz 100 korona az egyházpénztárból évnegyedenként előre fizetve és 900 korona remélhető államsegély, összesen 1200 korona.

Egyházmegyénk közgyülése az ágyai presbytérium határozatát a tanítói díjlevél-tervezetre vonatkozólag azon módosítással hagyja jóvá, hogy a természetben való lakásnak 200 koronára értékelése a díjlevél-tervezet értékelési rovatából töröltessék, mivel az a tanítói törzsfizetés tárgyát a törvény szerint nem képezheti.

A 900 kor. államsegély elnyerésére vonatkozólag pedig utasítja egyházmegyénk az ágyai egyházat, hogy az 1907. évi XXVII. t.-c. 12. §-ának második utolsó bekezdését tartsa szem előtt, mely szerint a tanítói fizetés-kiegészítésre az államsegélyt csak abban az esetben nyerheti el, ha az új állást a vallás- és közoktatásügyi miniszter előleges beleegyezésével szervezte.

Felhatalmazza egyházmegyénk az esperesi hivatalt, hogy a miniszteri beleegyezés felmutatása esetén a három egyező példányban kiállított s szabályszerüen bélyegelt ágyai harmadik tanítói állás díjlevelét egyházmegyénk nevében hagyja jóvá s végleges megerősítés végett a tiszántúli egyházkerületre terjessze föl.

66. Árpádi lelkész és gondnok beterjesztik a harmadik, újonnan létesítendő felekezeti elemi iskola tervrajzát és költségvetését az 1908 július 26-iki presbyteri és 1908 augusztus 2-án tartott egyházközségi közgyülések egyező határozatait magukban foglaló jegyzőkönyvi kivonatokkal együtt. A harmadik új iskola Bugyi Sándor nagyszalontai lakos építési vállalkozó tervrajza és költségvetése szerint 3171 korona 40 fillérbe kerülne. A tanterem hossza 8·60, szélessége 6·70, magassága 3·70 méter. A tanítói lakás átalakítási munkálatára 1938 korona 54 fillér, a kettőre összesen az esetleg felmerülő pótmunkákkal együtt 5200 korona kellene. Ez összeget az egyház kölcsönből óhajtaná fedezni, a kölcsönösszeget pedig a politikai községtől nyert évi 800 korona segélylyel törlesztené.

Egyházmegyénk közgyülése az árpádi egyház határozatait a harmadik új iskola felépítéséről örömmel veszi tudomásúl s a bemutatott tervrajzot és költségvetést egyházmegyei szakértő által azokra tett megjegyzésekkel és pótlásokkal együtt jóváhagyja s megerősíti. Útasítja az egyház vezetőit, hogy az építkezéseknél kellő felügyeletet gyakoroljanak s a kész épületet majdan egyházmegyei szakértő közbejöttével vegyék át.

Az 5200 korona építési költségnek kölcsönvétel útján való fedezésére vonatkozólag jóváhagyja az árpádi presbytérium 1908 július 26-iki 3-ik számú és az egyházközségnek 1908 augusztus 2-iki 2-ik számú határozatát azon utasítással, hogy a kölcsönügylet megkötés előtt esperesi hivatalhoz jelentessék be jóváhagyás végett.

Utasítja egyházmegyénk közgyülése az árpádi egyházat, hogy a politikai községtől nyerendő 800 korona évi segélyösszeget teljes egészében évről-évre a kölcsönvett 5200 korona építési költség törlesztésére fordítsa annak kifizetéséig.

67. Árpádi lelkész és gondnok jelentik, hogy a nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztérium a főtiszteletű püspöki kivatal 3239—1908. sz. leirata, valamint a nagytiszteletű esperesi hivatal 1550—1908. számú értesítése szerint a harmadik tanítói állás fizetésének kiegészítésére az árpádi egyháztól felajánlott 200 koronához 800 korona évi kiegészítést, mint államsegélyt megadta, mit az árpádi egyház, mint iskolafenntartó hálás szívvel elfogadott s kimondta a harmadik tanítói állás szervezését.

Mellékeli a három egyező példányban szabályszerüen kiállított s kellően bélyegelt díjlevelet, mely szerint a javadalom: 1. természetben tisztességes lakás, 2. készpénz az egyház pénztárából évenként 200 korona, 3. készpénz államsegélyből évenként 800 korona, összesen 1000 korona.

Egyházmegyénk közgyülése az árpádi presbytérium és egyházközség egyező határozatait a harmadik tanítói állás szervezéséről jóváhagyólag tudomásúl veszi.

A három egyező példányban elkészített s szabályszerüen kiállított tanítói díjlevelet jóváhagyja s végleges megerősítés végett a tiszántúli egyházkerületre felterjeszteni rendeli el. Utasítja az egyházat, hogy a tanítoi állás betöltéséről s a tanítás megkezdéséről az 1908—1909. tanév szeptember 1-re múlhatatlanúl gondoskodjék.

68. A bélzerindi egyház, — miután előzőleg az adócsökkentési segélyért folyamodott, de e segélyt még meg nem nyerte — hogy egyfelől évi szükségeinek fedezését biztosítsa, másfelől a lelkészi és tanítói állomások szétválasztásával fokozódó kiadásaira, építési cécélokra némi fedezetet — a segély folyó évben folyóvá tétele esetén — nyerhessen, a folyó 1908. évtől számított öt évre visszaállítja régi osztályos egyházi adókulcsát, úgy, amint azt 75—1895.

számú végzéssel egyházmegyénk közgyülése megerősítette. E tárgyú, 1908 július 12-én 1. sz. alatt hozott presbyteriumi és 1908. július 26-án 1. sz. alatt hozott egyházközségi közgyülési megegyező határozatait jegyzőkönyvi kivonatokban mellékli, kérve e határozatának jóváhagyását, egyházi adókulcsának további öt évre életbe léptetését, illetőleg visszaállítását, általában e határozatok megerősítését.

A bélzerindi egyház, bár ha adócsökkentési segélyben részesül is, az egyház szükségleteinek fedezésére joggal vetheti ki az érvényben álló régi egyházi adókulcs szerint az egyházi adóterhet az egyház tagjaira, de amennyiben rendkívüli szükségeket — építési költségeket — akarna ebből fedezni, e szükségletek fennállását, kimutatását egyházmegyénk közgyülése előtt igazolni s költségvetéséhez egyházmegyénk jóváhagyását kieszközölni köteles.

69. A gyantai egyház folyó évi június hó 21-én 2. sz. alatt hozott presbyteriumi s folyó évi június hó 28-án 2. sz. alatt hozott egyházközségi közgyülési s jegyzőkönyvi kivonatokban mellékelt határozataival már a folyó 1908. évre kötelező új egyházi adókulcsot léptetett életbe, és pedig

1. Személyi adóban: a minden adóköteles egyháztagra, páronként eddig kivetett 20 liter búza helyett 10 liter búzát, 20 liter tengeri helyett 10 liter tengerit vetett ki.

2. Birtokadóban, a minden korona földadó után eddig fizetett 1 liter búza és 1 liter tengeri termény egyházi adó meghagyásával a 10 fillér helyett 6 fillért vetett ki az állami egyenes adó minden koronája után, úgy azonban, hogy míg a régi adókulcs szerint kivetett személyi és birtokadó fejenként az 50 liter búzát, 50 liter tengerit s a 2 koronát meg nem haladhatta, az új egyházi adókulcs szerint kivetett termény- és pénzbeli egyházi adó bármily magas lehet.

Az új egyházi adókulcs mintegy 100 vagyontalan egyháztag adóját csökkenti felényire s csak 6 egyháztag adóját emeli (250-ből) mérsékelten.

Az említett presbyteriumi és egyházközségi határozatokon kívül — melyek egyhangúlag hozattak — mellékli az egyház 1907. és 1908. évi költségvetésszerű szükségletének s e szükségletek részben való fedezésére kivetett egyházi adók közötti különbségnek kimutatását is s új egyházi adókulcsának megerősítését kéri.

A gyantai egyház új egyházi adókulcsát — mely a beterjesztett presbyteriumi végzés szerint az egyház évi kiadásait teljesen fedezi — egyházmegyénk közgyülése megerősíti.

70. Belényesújlaki lelkész és gondnok beterjesztik a presbyterium és egyházközség 1908 július 26-án tartott gyüléseinek jegyzőkönyvét, mely szerint az egyház elhatározta, hogy Puskás Albert nagyszalontai lakos, építési vállalkozó tervrajza és költségvetése szerint 7100 korona költséggel új iskolát építtet két tanteremmel és egy tanítói lakással.

Ugyancsak fenti időben és vállalkozóval megegyezett, hogy templomát is kijavíttatja és bemeszelteti az egyház 400 korona vállalati összegért.

Mellékeli az iskolaépület költségvetését, de hiányzik a felterjesztés mellől a templomjavítás költségvetése és az építendő új iskola tervrajza, ez utóbbi Bihar vármegye közigazgatási bizottságánál van felülbírálás végett.

Hivatkozik az egyház felterjesztésében arra, hogy az iskola tervrajza és költségvetése volt már egyházmegyénk közgyülése előtt (1907 szept. 12—58. sz.), de a túlmagas árak miatt a közgyülés visszautasította. A tervrajzon és költségvetésen azóta módosítottak, elhagyták az egyik tanítói lakást.

Mellékeli a belényesújlaki egyház 2—2 példányban a Puskás Alberttel kötött iskolaépítkezési és templomjavítási szerződést.

Az iskolaépítés 7100 korona költségéből az egyház csak 2700 koronát tudna saját erejéből egyelőre fedezni és pedig 700 korona árban vállalkozó átvenné a régi épület anyagait s azokat az új épületbe beépítené. Az egyháztagok hordanának 400 korona értékü terméskövet, és 1600 koronát, mint adót az egyháztagokra vetnének ki. A fentmaradt 4400 korona fedezésére az egyház közalapi tőkesegélyt kér.

A kérvény szerint az építkezés sürgős, mivel a régi épület szük, rozoga s egészségi szempontból sok kifogás alá esik.

Egyházmegyénk közgyülése a belényesújlaki iskolaépítését és templomjavítását nem engedélyezheti s így az építési vállalkozóval kötött szerződéseket sem hagyhatja jóvá, mivel tervrajz és költségvetés hiányában azok helyességét megbírálni nem tudja. Egyházmegyénk közgyülése belátja úgy az iskolaépítés. mint a templomjavítás sürgősségét s ezért utasítja a belényesujlaki egyházat, hogy az iskola tervrajzát — a vármegyei közigazgatási bizottságtól visszaérkezve — azonnal terjessze be esperesi hivatalhoz, hogy esperes az 1907 árprilis 9-én 6-ik számú egyházmegyei végzés alapján szervezett építtető bizottság bírálata alá bocsátva a tervezet-költségvetéseket és szerződéseket jóváhagyva, az építkezés és templomjavítás engedélyezését eszközölhesse.

A belényesújlaki egyház első helyen van ajánlva 10,000 korona közalapi tőkesegélyre; utasítja tehát egyházmegyénk folyamodó egyházat, hogy a hiányzó 4·400 korona építési költség fedezéséről a közalapi tőkesegély megnyeréséig kölcsönvétel útján gondoskodjék.

71. Nyégerfalvi leányegyház 1908 január 7-én tartott egyházközségi gyülése kimondta, hogy iskoláját államosítani óhajtja, ez okból kérvénnyel fordúlt egyházmegyénk 1908 április hó 9-iki közgyüléséhez, melyben az államosításhoz az egyházmegyei közgyülés hozzájárúlását kérte. Egyházmegyénk közgyülése 20-ik számú határozatában elutasította folyamodó leányegyházat első sorban azért, mivel kérvényét kellően nem szerelte föl, másodszor, mivel közalapi tőkesegély-kérvénye elintézés alatt áll, harmadszor, mivel terheinek könnyítésére az 1907. évi XXVII-ik t.-c.-ben nyújtott kedvezményeket nem vette igénybe.

A nyégerfalvi leányegyház egyházmegyénk eme végzését 1908 május 13-án tartott egyházközségi közgyülés határozatából kifolyólag május 14-én kelt kérvényében megfelebbezte a tiszántúli ref. egyházkerülethez s kérte az egyházmegyei végzés megváltoztatásával az államosítás engedélyezését. Azonban e felebbezés nem törvényes úton, későn adatván be, összes irataival együtt visszaküldte az egyházkerület egyházmegyénk esperesi hivatalához.

A nyégerfalvi leányegyház 1908 június 28-án ismét presbyteri- és egyházközségi gyülést tartott, mely gyüléseken a mellékelt jegyzőkönyvi kivonatok szerint az iskola államositásának ügyével foglalkozva újból kimondja, hogy kérvénnyel fordúl a tiszántúli ref. egyházkerülethez s kéri ezen tervhez az egyházkerület beleegyezését, mivel pedig a felvett jegyzőkönyv szerint az ügy nagyon sürgős, a kérvénynek Debreczenbe való személyes eljuttatásával gondnokot és községi bírót bízza meg azon utasítással, hogy e gyülésen személyesen kérjék a kérvény kedvező elintézését; hogy e folyamodványnak mi lett az eredménye, a beküldött iratokból nem tünik ki.

A nyégerfalvi egyház felügyelő lelkésze Győry József és 43 egyháztag újabb kérvényt nyújtanak be egyházmegyénk közgyüléséhez, melyben elkeseredett hangon panaszolják szegénységük miatt nyomasztó helyzetüket s e szorongatott helyzetből szabadúlni akarva, újból felekezeti iskolájuk államosításának engedélyezését kérik. Felemlítik kérvényükben, hogy 3760 korona közalapi tőkesegély iránti kérelmök még ezideig elintézést nem nyert; az a négy család pedig, melyik a 3700 koronát váltókölcsönképen a takarékpénztártól fölvette, nem képes a kamatokat fizetni s így a takarékpénztár követelését a kölcsönvevőkön s ezek viszont a megbízó egyházon haj-

tatják végre, mely esetben az egyház ingatlanai idegen kézre kerülnének.

Csatolnak az aláírók kérvényükhöz 6 darab mellékletet, u. m.: 1. Az egyház vagyonleltárát, mely szerint az egyházi épületek értéke (templom, iskola) 12.000 korona, földbirtok értéke 1900 korona, összes ingatlan vagyon értéke 13.900 korona.

Ezzel szemben teher 3880 korona.

Évi költségelőirányzat főösszege 1261 korona 52 fillér, beleszámítva a kölcsönök után járó kamatokat is, fedezet pedig 1108 korona 42 fillér, így mutatkozó hiány 153 korona 10 fillér.

2-ik melléklet az érvényben levő adókulcs és az eszerinti adókivetés összege. Pótadó 111 korona, ebből behajthatatlan 20 korona.

3-ik melléklet a tanítói díjlevél, melyen azonban sem az egyházmegye jóváhagyása, sem az egyházkerület megerősítése nincsen meg.

4-ik melléklet az egyház évi szükségletének s az erre szolgáló fedezetnek kimutatása, de úgy a szükségletnél, mint a fedezetnél a részletek pontos felsorolása hiányzik.

5-ik melléklet a politikai hatóság által 1905-ben kiállított szegénységi bizonyítvány.

6-ik melléklet pedig a tankötelesek számáról szóló kimutatás, mely szerint 1907-ben a tanulók száma 31 volt.

Az iskola államosítása esetén az egyház helyzete javításáról következőképen gondolkodik:

„A tőkesegély megnyerése esetén ezt az óriás adókulcsot, mely évente 42 pártól 600 koronára megy, úgy is meg kell tartanunk. A tőkesegély ugyanis adósság, melyet 30 évig törlesztenünk kell. Ha államosítunk, öt évig megtartjuk ezt az adókulcsot pótadó kivetése nélkül. Ez pedig fedezi csaknem az adósságot, ha most az államtól nyert házbért hozzávesszük, fedezve lesz adósságunk. Ekkor az adókulcs megszünik és az államtól kapott házbért egyházunk erősítésére fordíthatjuk".

Egyházmegyénk közgyülése 1908 ápril hó 9-én 20-ik szám alatti határozatát teljes egészében fentartja és a nyégerfalvi iskola államosításához hozzá nem járúl.

A beterjesztett iratok hézagosságaik, sok helyütt ellent mondó kitételeik miatt nem alkalmasak arra, hogy ezek alapján egyházmegyei közgyülésünk ily nagy fontosságú kérdésben határozatot hozzon annyival is inkább, mivel a nyégerfalvi egyház nem teljesítette fenti egyházmegyei végzés utasításait, hogy t. i. tőkesegély kérvényének elintézését várja meg és

tanítójának államsegély fizetéskiegészítéséről és korpótlékáról gondoskodjék.

Egyházmegyénk közgyülése megbotránkozását fejezi ki a nyégerfalvi egyház vezetőségének amaz eljárása felett, melylyel félretéve minden törvényes alapot, ahelyett, hogy felvilágosítaná a téves útakon járó egyháztagokat kívánságuk és kérésök teljesíthetlenségéről, inkább segédkezet nyújt a törvénytelenségek elkövetésére.

Egyházmegyénk féltő szeretettel örködik minden egyháza szellemi és anyagi jóléte felett, melyek a magyarságtól elszigetelten, anyagi gondokkal küzdve igyekeznek teljesíteni hivatásukat, mint a nyégerfalvi leányegyház is; ezért felkéri Benedek László tanácsbírót és Bottyán Pál belényesi lelkészt, hogy a helyszínen megjelenve, az egyház vezetőitől s tagjaitól szerezzenek felvillágosítást és tudomást a nyégerfalvi leányegyház állapotáról. Megbízza egyházmegyénk küldötteit azzal, hogy az egyház vezetőit és tagjait kellő utasítással lássák el az államsegély, adócsökkentési segély és tandíj váltság elnyerésére, mi által ezek a törvényes, helyes útra irányítva, munkálkodjanak egyházuk anyagi és szellemi helyzetének javítására.

Végül atyai jóindulattal figyelmezteti egyházmegyénk a nyégerfalvi egyházat, hogy szellemi és anyagi ügyeinek intézésében a bölcs mérsékletet megtartva, tetteinek irányítója mindenkor a vallás és egyház iránti tántoríthatlan szeretet és a törvény iránti feltétlen tisztelet legyen.

72. Aradi lelkész és gondnok a presbyterium nevében és megbízásából beadványt intéznek egyházmegyénk közgyüléséhez, melyben előadják, hogy az aradi elemi- és középiskolákban a lelkész 11, az orgonista-kántor 13, a segédlelkész-vallástanító 21, összesen heti 45 órán teljesítik magok nagy megterhelésével a vallástanítást. — Ez évi szeptember hónapban a kultuszminiszter 6 állami elemi iskolát állít fel, ezt követi jövőre egy új 4 osztályú polgári iskola s azután a főreáliskolának a gimnázium épületéből kitelepítése. Mindezen iskolákban a vallástanítás ellátása a meglevő tanerők által lehetetlen; égető szükséget képez tehát egy második vallástaniói állás szervezése, ezt azonban az egyház a saját erején felállítani képtelen. Azon kéréssel fordúlnak tehát az Egyetemes Konventhez, hogy az E. T. IV. t.-c. 2. §. *d)* pontja alapján az országos reform. egyházi közalapból, egy újabb állandó vallástanítói állás szervezése végett

részükre legalább 1600 kor. állandó évi segélyt engedélyezni kegyeskedjék. — E kérelmüknek párloló felterjesztését kérik az egyházmegyei közgyüléstől.

Egyházmegyénk közgyülése meg van győződve a felől, hogy Aradon az általános tanügyi viszonyok gyors fejlődése szükségszerüen maga után vonja a vallástanitás fejlesztését és szélesebb körüvé tételét is, ami a tanórák eddigi számát tetemesen megszaporítja. Mivel az igy előállott óratöbbletet a mostani, már eddig is megterhelt vallástanítók meg nem birják, új vallástanitói állás szervezése pedig az egyház vagyoni erejét nagy mértékben meghaladja; mivel továbbá a vallásos oktatás és nevelés korszerü ellátását — oly városban, mint Arad — nemcsak helyi egyházi, hanem egyetemes egyházi érdek is követeli, parancsolja: ugyanazért egyházmegyénk közgyülése indokoltnak és jogosultnak tartja az aradi egyháznak új vallástanitói állás közalapi segélylyel való szervezésére irányuló kérését, s e tárgyú kérvényét a maga részéről meleg pártolással terjeszti fel a főtiszteletü egyházkerületi közgyülés útján az egyetemes konventre.

73. Tárkányi lelkész az esperesi hivatalhoz intézett levelében egyházmegyénk közgyülésének pártoló ajánlását kéri iskolaépités céljára szolgáló, 1200 kor. egyszersmindenkori közalapi segély megnyerése iránt; de e célra olyan „Jelentő-lap“-ot mellékel, amely tőkesegély kérésre alkalmas; — csatolja a belényesi járás főszolgabirójának véghatározatát, mely szerint a járásorvos azon jelentése alapján, hogy ő a tárkányi fiiskola ürszékét a lehető legtisztátalanabb állapotban s különben is célszerütlen emésztőjét egész színültig megtelve találta: utasítja főszolgabíró a tárkányi egyházat szept. 1-ig egy teljesen új ürszék készíttetésére; ellenkező esetben az iskola bezáratását helyezi kilátásba. Az egyháznak azonban erre pénze nincs; az új leányiskola — mely sokkal többe került, mint gondolták, majdnem 8000 koronába — felemészti minden költségüket; az egyháztagok a sok zaklatás miatt el vannak keseredve, tízen már baptistákká keresztelkedtek át, s ha segélyt nem kapnak, többen is követik példájokat.

Egyházmegyénk megütközéssel értesül a tárkányi állapotokról, és mivel lelkész leveléből azt látja, hogy a presbytérium rendszeresen elmulasztja az iskolák körül a köteles felügyelet gyakorlását, amennyiben még a legelemibb egészségügyi köve-

telményekkel is annyira nem gondolt, hogy a járásorvos a fi-iskola ürszékét oly botrányos állapotban találhatta, s így maga tette ki fi-iskoláját — gondatlanságával — az ily csekély okból eredhető bezáratás veszedelmének: a legkomolyabb felelősség terhe alatt szigorúan utasítja a presbytériumot, hogy tartsa állásából folyó kötelességének a fi-iskola ürszékét még az iskolai év beállta előtt — amíg újat építhetnek, a főszolgabírónak teendő jelentés mellett — legalább olyan tűrhető állapotba hozatni, hogy az az egészségügyi követelményeknek megfeleljen.

A közalapi segélykérés tárgyában pedig — bár a tárkányi egyház 1901—02. és 1904-ben együtt 400 kor. segélyt nyervén, nagyobb segély nyerése rá nézve legalább is kérdéses — tanácsolja közgyülésünk a presbytériumnak, hogy az ilyen kéréshez alkalmas ívet szerezze meg s azt szabályszerüen kiállítva küldje be az esperesi hivatalhoz. Esperes urat pedig felkéri és megbízza közgyülésünk, hogy ez ívre rávezetvén az egyházmegye közalapi segély iránti ajánlatát, terjessze fel azt a főtiszteletü egyházkerületi közgyülés útján az egyetemes konventhez.

74. Bottyán Pál belényesi lelkész kérvényt intéz egyházmegyénk közgyüléséhez, melyben előadja, hogy az egyetemes konvent őtet azon kérelmével, melyszerint gimnáziumi vallástanításának díjazása fejében az egyházi közalapból 400 korona tiszteletdíjat kért, a vallás- és közoktatásügyi minisztériumhoz utasította. Mivel pedig a belényesi gör. kath. gimnázium többi vallástanítói nem hajlandók ily címen az említett miniszterhez fordúlni, mert az ő felettes egyházi hatóságuk gondoskodik róluk: ezen az alapon ő is kéri egyházmegyénk közgyülését, hogy saját hatáskörében az ő vallástanítói díjazásáról megfelelő módon gondoskodni méltóztassék.

Egyházmegyénk közgyülése bár indokoltnak találja Bottyán Pál belényesi lelkész kérését, de mivel nem áll rendelkezésére oly alap, melyből azt teljesíthetné: kénytelen a konvent álláspontjára helyezkedni s nevezett lelkészt felhívni, hogy kérelmével a vallás- és közoktatásügyi minisztériumhoz fordúljon s e tárgyú kérvényét az egyházmegyei elnökség támogatásának rávezetése végett, az esperesi hivatalhoz terjessze be.

75. Rendes államsegélyért a következő kérvények érkeztek be az esperesi hivatalhoz:

1. A cserméi egyház szegénységére, sok adósságára 60% egyházi adót fizető híveinek vagyontalanságára hivatkozással, költségelőirányzatában mutatkozó fedezeti hiánya pótlására, illetőleg tartozásainak törlesztésére 300 korona segélyt kér.

2. A gyoroki egyház úgy a maga, mint nagy adóval terhelt híveinek szegénységére való tekintettel, közszükségleteinek fedezésére 250 korona segély megadását kéri.

3. A szintyei leányegyház iskolaépítésből eredt adósságára, 88% egyházi adóval terhelt híveinek vagyontalanságára hivatatkozva, rendes szükségei fedezésére 260 korona segélyt kér.

4. A radnalippai egyház nehéz anyagi helyzetének, a hívek szegénységének indoka alapján, a költségvetésében mutatkozó tetemes hiány részben való fedezhetésére segélyt kér.

5. Bottyán Pál belényesi lelkész a helybeli gör. kath. román gimnázium ref. vallású növendékeinek vallástanításáért a szokásos évi 100 korona tiszteletdíjat kérelmezi.

6. Vajda Mihály gyantai lelkész — mivel a magyarcsékei leányegyház gondozásaért a Ref. Segélyegylettől kapott 50 koronával még fuvardíja sincs fedezve, nemhogy fáradsága díjazva volna — a magyarcsékei egyház gondozásáért 100 korona államsegélyt kér.

7. Simay Lajos magyarcsékei előkönyörgő vallástanító csekély javadalmazásának némi pótlása végett 100 korona segélyt kér.

8. Végül a feketetóti és a remetei egyház a lelkészi könyvtár javára 5— 5 korona segélyt kér.

Egyházmegyénk közgyülése a rendelkezésre álló 760 korona államsegélyt folyamodók közt következőképpen osztja meg:

1. A cserméi egyháznak költségelőirányzati hiánya pótlására 200 korona.

2. A gyoroki egyháznak közszükségletei fedezésére 100 korona.

3. A szintyei leányegyháznak rendes szükségei fedezésére 100 korona.

4. A radnalippai egyháznak költségvetési hiánya pótlására 200 korona.

5. Bottyán Pál belényesi lelkésznek gimnáziumi vallástanítása díjazásául 100 korona.

6. Simay Lajos magyarcsékei vallástanítónak javadalompótlásra 50 korona.

7. A feketetóti és a remetei egyháznak a lelkészi könyvtár javára 5—5 korona.

Vajda Mihály gyantai lelkész kérését a kioszthatő összeg csekély voltára s a többi kérvényezők méltá-

nyosabb igényeire való tekintettel közgyülésünk nem teljesítheti.

76. A cserméi egyház mind a maga, mind magas (60%) egyházi adóval terhelt tagjainak vagyontalanságára, a templom és lelkészlak építése folytán keletkezett terhes adósságaira, többrendbeli tetemes hátralékaira, úgyszintén e románlakta vidéken ref. egyházi és magyar nemzeti missziót teljesítő hivatására való tekintetből adósságtörlesztésre 300 kor. segélyt kér a Ref. Segélyegylettől.

Egyházmegyénk közgyülése a kérvényben felhozott és indokolt körülmények alapján folyamodó egyházat 150 kor. segélyre melegen ajánlja s kérvényét pártolólag terjeszti fel a főtiszteletü egyházkerületi közgyülésre.

77. A szintyei, szegény anyagi helyzetben levő, súlyos (88%) egyházi, illetőleg iskolai terheket viselő, nagy adóssággal küzdő, idegen elemek közé ékelt leányegyház — magyar iskolája fentarthatása céljára — 100 kor. segélyt kér a Ref. Segélyegylettől.

Egyházmegyénk közgyülése ez idegen ajkú és más vallású lakosság közt álló s gyámolításra szorult kisded leányegyházat 100 kor. segélyezésre méltónak tartja s kérvényét ajánlólag terjeszti fel a főtiszteletü egyházkerületi közgyülésre.

78. Fogarassy Bálint ágyai lelkész, mint a szintyei leányegyház felügyelő lelkésze, az itt folyton szükséges lelki gondozás teljesíthetése végett, — melynek költségeit e szegény egyház nem képes fedezni — fuvardíj címen 100 kor. segélyt kér a Ref. Segélyegylettől.

Egyházmegénk közgyülése a buzgó tevékenységgel müködő felügyelő lelkész kérvényét — 100 kor. segély nyújtása végett — meleg pártolással terjeszti fel a főtiszteletü egyházkerületi közgyülésre.

79. Vajda Mihály gyantai lelkész, a Gyantához tartozó Kisháza és Széplak leányegyházak lelki gondozásának ellátásáért 50—50 K; a távolabb fekvő és nagy szórvánnyal biró Magyarcséke leányegyház lelki gondozásáért pedig 100 kor.; összesen tehát 200 kor. segélyt kér fuvardíj címen a Ref. Segélyegylettől.

Egyházmegyénk közgyülése ez idegen ajkú és más vallású lakosság közt szétszórtan élő híveinket együtt tartó s híven gondozó lelkész kérelmét méltányosnak tartván, kérvényét — 150 kor. segély-

nyújtás végett — szíves támogatással terjeszti fel a főtiszteletű egyházkerületi közgyülésre;

mely összegből — mivel közgyülésünk a magyarcsékei leányegyházat, célszerüségi szempontból, Bottyán Pál belényesi lelkész felügyelete alá helyezte — 100 kor. Bottyán Pált, 50 kor. pedig Vajda Mihály gyantai lelkészt illeti.

80. Simay Lajos magyarcsékei előkönyörgő, vallástanító hivatkozva nagyon csekély javadalmazására s ezzel együtt az egyházunkhoz tartozó hívek szegénységére, jövedelmének némi javítása végett 200 kor. segélyt kér a Ref. Segélyegylettől.

Egyházmegyénk közgyülése a református magyarság egyik végpontján hüséggel munkálkodó előkönyörgő tanítót jó szívvel ajánlja 100 kor. segélyre s kérvényét pártolólag terjeszti fel a főtiszteletü egykázkerületi közgyülésre.

81. A belényesi egyház elöljársága, egyrészről túlmagas egyházi adóval megrótt tagjainak szegénységére, a maga vagyontalanságára, építkezésből származott adósságára, az idegen elemek közt kifejtett küzdelmére, — másrészről lelkészének Bottyán Pálnak a vaskóhi állami elemi iskolában teljesített vallás tanítására s az ugyanott élő híveink körében végzett papi funkcióira való hivatkozással az eddig is élvezett 200 kor. segély megadását kéri a Ref. Segélyegylettől; és pedig 100 koronát az egyház részére a lelkészlak tetejének kijavítási költsége pótlásául, 100 koronát pedig a lelkész részére fuvardíj címen.

Egyházmegyénk közgyülése a magyar reformátusság egyik véghelyén küzdő, adóssággal terhelt s támogatásra méltó belényesi egyháznak — továbbá a távol fekvő Vaskóh községben vallástanítást s lelki gondozást teljesítő Bottyán Pál lelkésznek egyesített kérvényét — a szokásos 200 kor. segély megadása céljából — meleg támogatással terjeszti fel a főtiszteletü egyházkerületi közgyülésre.

82. A gyoroki egyház rámutatva az idegen ajkú lakosság közt teljesített missziójára, több rendbeli tartozásainak tetemes voltára, épületei kijavításának sürgősségére, kevés számú s nagy adóval terhelt híveinek szegénységére: adósságtörlesztés céljára 200 kor. segélyt kér a Ref. Segélyegylettől.

Egyházmegyénk közgyülése a gyoroki egyház kérvényét — mely a 265—1903. sz. egyházkerületi

jegyzőkönyvben közölt Ref. Segélyegylet Alapszabályai 11. §-a I. főpontja által előírt melléklettel ellátva nincs, s mint ilyen az ugyanazon §. II. főpontja szerint „a tőkesegély kiosztásnál figyelembe nem vehető“ — kénytelen visszaadni folyamodó egyháznak.

83. Lengyel Imre radnalippai lelkész, hivatkozva a nagyszámú szórványokban teljesített missziói működése közben tett túlkiadásaira, a vidéken levő négy állami iskolában végzett vallástanítására, az idegen elemek közt szétszórtan élő ref. családok lelki gondozásának szükségességére, kivált pedig Mácsa és Paulis állami iskoláiban a vallástanításnak minden díjazás nélkül való teljesítésére: 200 korona segélyt kér a Ref. Segélyegylettől kiadási többletének fedezése s az említett két iskolában végzett vallásoktatásnak némi díjazása címen.

Egyházmegyénk közgyülése Lengyel Imre radnalippai lelkész kérvényét — mely a 265—1903. sz. egyházkerületi jegyzőkönyvben közölt Ref. Segélyegylet Alapszabályai 11. §-a I. főpontja által előírt melléklettel ellátva nincs, s mint ilyen az ugyanazon §. II. főpontja szerint „a segélykiosztásnál figyelembe nem vehető“ — kénytelen visszaadni folyamodó lelkésznek.

84. Cserméi lelkész és gondnok az egyháztanács megbízásából a lelkészi könyvtárilletéknek az egyház részére való pótlása iránt kérvényt adnak be az egyházkerületi közgyüléshez, kérvén egyházmegyénk közgyülését e kérvénynek pártolással leendő felterjesztésére.

Egyházmegyénk közgyülése a súlyos anyagi bajokkal küzdő, támogatásra méltó s a legkisebb segélyre is rászorult cserméi egyház kérvényét a lelkészi könyvtárilleték pótlása végett a 45—1907. sz. egyházkerületi végzés értelmében szíves ajánlattal terjeszti fel az egyházkerületi könyvtári bizottság elnöksége folytán a főtiszteletü egyházkerületi közgyülésre.

85. Bognár Rezső szintyei vegyes iskola tanító, Ladányi Károly a kötegyáni 4-ik vagy külső vegyes iskola tanítója és Balogh Ferenc fenesi kántortanító állásukban megerősíttetésüket kérik.

Bognár Rezső és Ladányi Károly bemutatják iskolai és szolgálati bizonyítványaikat, Balogh Ferenc megválasztását és sikeres szolgálatát a lelkész és gondnok igazolják, s a kötegyáni lelkész beterjeszti a presbyterium 1908. évi június hó 28-án 26. sz. alatt

hozott határozatát, mely szerint a presbyterium Ladányi Károlyt az eltöltött sikeres próbaév után állandósítani kívánja.

Egyházmegyénk közgyülése az Egyházi Törvények VI. t.-c. 50. §-a alapján Bognár Rezső, Ladányi Károly és Balogh Ferenc tanítókat, beterjesztett szolgálati bizonyítványaik és Ladányi Károlyt a kötegyáni presbyterium határozata alapján, hivatali állásukban megerősíti azzal, hogy Bognár Rezső az eddig is teljesített kántori, előkönyörgői és egyházi jegyzői teendőket, Balogh Ferenc a kántori teendőket külön díjazás nélkül továbbra is teljesíteni tartoznak; továbbá azzal, hogy az 57—1892. sz. egyházmegyei végzés értelmében az egyházmegyei tanítói egyletnek kötelezett tagjai lesznek s amennyiben az Egyházi Törvények VI. t.-c. 26. §-a értelmében az esküt le nem tették, azt azonnal letenni kötelesek.

86. Ladányi Károly és Balogh Ferenc tanítókat, miután hivatali állásukban megerősíttettek és a közgyülésen megjelentek, egyházmegyei gondnok a VI. t.-c. 26. §-a értelmében a hivatali eskü letételére felhívja.

Ladányi Károly és Balogh Ferenc tanítók a tiszántúli ref. egyházkerület 433—1908. sz. határozatában megszabott esküt az egyházmegyei közgyülés színe előtt leteszik s esperes buzdító szavaival s áldás kívánással bocsáttatnak el és részükre a törvény 26. §-a alapján bizonyítvány adandó ki.

87. A jegyzőkönyv hitelesítésére

esperes elnöklete alatt s a jegyzők közbenjöttével, dr. Balogh Elek, Böszörményi Lajos, Hadházy Kálmán Nagyszalontán lakó tanácsbírák fölkéretnek.

Bírósági ügyek.

Jegyzőkönyv,

felvétetett Nagyszalontán, 1908. évi augusztus hó 12. napján a nagyszalontai ref. egyházmegyei bíróságnak, mint közigazgatási bíróságnak a fenesi beruházási ügyben tartott tárgyalásáról.

Jelen voltak: A bíróság részéről: gróf Tisza István egyházmegyei gondnok és Balog Ambrus esperes elnöklete alatt: Széll Kálmán, Nagy Imre, Böszörményi Lajos, Bagdi János, Csécsi Imre, Szabó István lelkészi-, Fábián László, dr. Balogh Elek, gróf Tisza Kálmán, Hadházy Kálmán világi tanácsbírák; Szabó István tanácsbíró, mint jegyző.

Felek részéről: Könyves János fenesi lelkész, Makai Elek volt fenesi, jelenleg szatmárhegyi lelkész képviseletében: Kassay Béla tenkei lelkész.

6. b. sz. Tárgyalás alatt van Makai Elek volt fenesi lelkésznek a fenesi parochián tett beruházás megváltása tárgyában Könyves János jelenlegi fenesi lelkészszel szemben támasztott követelése, mint közigazgatási bírósági ügy.

Gróf Tisza István egyházmegyei gondnok, mint hivatalára nézve idősebb elnök az ülést megnyitván, az V. t.-c. 54. §-a értelmében felhívja a bíróság tagjait a tekintetben való nyilatkozásra, hogy tudomásuk szerint nem forog-e fenn valamelyikükre nézve a 49. §-ban felsorolt, hivatalból figyelembe veendő érdekeltségi eset?

Nem forog.

Felhívja elnök a jelenlevő érdekelt felet s a távol levő fél képviselőjét, hogy nincsen-e a bíróság valamelyike ellen törvényen alapúló érdekeltségi kifogásuk?

Nincsen.

Erre az elnök megállapítja, hogy a bíróság érdektelen tagjai kellő számban vannak jelen és hogy az szabályszerüen megalakúlt.

Elnök konstatálja, hogy felek szabályszerüen megidéztettek.

A bíróság elnöke felhívja a feleket, hogy a bíróság illetékessége tekintetében van-e előadni valójok?

Nincsen.

A bíróság elnöke elrendeli az ügy érdemleges tárgyalását.

Böszörményi Lajos tanácsbíró előadó ismerteti az ügy állását a következőkben:

Makai Elek jelenleg szatmárhegyi lelkész 1908 március 3-án esperes úrhoz intézett levelében kifejti, hogy midőn ő Fenesre lelkészszé megválasztatott, elődje Nagy Márton beruházás címen 80 koronát követelt tőle, s ennek megfizetésére az akkori esperes: nagytiszteletű Széll Kálmán úr 597—1902. sz. rendeletével kötelezte. Ezen előzmény bátorította fel őt arra, hogy midőn fenesi lelkészi állásáról lemondott, az esperes úrhoz beterjesztette a presbyterium által elismert 240 korona beruházási követelését, kérve, hogy ezen összeget hivatali utódja által visszatéríttesse; azonban az esperes ezen kérését teljesíthetőnek nem találta, mivel 324—1907. sz. levele szerint „e tárgyban az utód megkérdezése nélkül intézkedni sem jogos, sem méltányos nem volna".

Nagytiszteletű Széll Kálmán úr a fenesi presbyterium kötelességévé teszi, hogy a Nagy Márton eltávozásától az utód beköltözéséig a szőlőre gondot viseljen. Balog Ambrus esperes úr pedig neki, Makai Eleknek teszi kötelességévé, hogy a beruházott dolgokra felügyeljen; ezt sérelmesnek tartja. 10 pont alatt kimutat 292 kor. 39 fillér beruházási összeget; mégis a békés elintézés kedvéért csak 240 korona visszatérítését kívánja; s miután utódja Könyves János ezt megadni nem akarja, követelésének jogos elbírálását az egyházmegyei közigazgatási bíróság elé kéri terjesztetni.

Könyves János ezen beterjesztésre adott válaszában elmondja, hogy a beruházás jelentékeny részét képezi a lelkészi lak kertjében telepített szőlő, melyre Makai Elek eltávozása után semmit sem költött, sőt azt Kovács Péter egyházfinak 26 koronáért bérbe adta. Mikor Könyves János 1907 szeptember 9-én Fenesre megérkezett, nem talált a kertben egyebet, mint 150 □ m. területen burgundi répát; a szőlő nem volt megpermetezve, így a peronospora megtámadta s annak hatása a jelen évben is érezhető. Különben is a szőlő durva, kavicsos talajba, nagy fák közé van ültetve s így jövőre sem várható róla jó termés. Makai Elek elődjének 60 koronát fizetett a szőlő telepítésért, úgyde az 1901—61. számú egyházmegyei végzésben megállapított szabályrendelet szerint az oltványszőlőkért csak azon esetben jár teljes megtérítés, ha a telepítés óta 2 évnél több nem telt el, azontúl minden év a telepítési költség $^1/_5$-részét téríti vissza. Mivel pedig a szőlő 1902. évben volt elültetve, ő rajta csak a telepítésnek bizonyos részlete követelhető. A szőlőre fordított munka és a trágyázás nincsen a presbyterium határozatával igazolva s így a hivatolt szabályrendelet szerint ő ennek megtérítésére nem kötelezhető. 33 darab oltott és közönséges gyümölcsfáért, 306 szőlő-

karóért, az első és az 1904-ben teljesített telepítésért hajlandó összesen 62 koronát visszatéríteni.

Az ügy békés kiegyenlítése nem sikerülvén, az ügynek a helyszínén megvizsgálásával egy küldöttség bízatott meg, melynek egyik tagjául az egyházmegyei elnökség Benedek László tanácsbírót, Makai Elek, Kassay Béla tenkei lelkészt, Könyves János, Bottyán Pál belényesi lelkészt nevezte meg.

A küldöttség tagjait 1908 június 19-ére hívta meg Benedek László helyszíni tárgyalásra, de azon Kassay Béla nem jelent meg, mivel — mint írta — őt Makai Elek úgy bízta meg, hogy 200 koronán alul ki nem egyezhet.

A küldöttség megállapította, hogy a gyümölcsfákra nézve a követelt és ajánlott összeg közt nincs nagy különbség, annál nagyobb van a többi állítólagos beruházásra nézve, melyeknek nagyobb része nincs presbyteri határozattal megerősítve, ezeknek megtérítésére tehát Könyves János nem kötelezhető; de mert Makai Elek a kerítést és a szőlőkarót ott hagyta: a békességes elintézés végett ajánlja, hogy Makai Eleknek Könyves János az összes beruházásokért 90 koronát fizessen vissza.

Elnök felhívja az érdekelt feleket, hogy az ügyre vonatkozó nyilatkozataikat torjesszék elő.

Könyves Jánosnak nincs előadni valója.

Kassay Béla kijelenti, hogy nemcsak azért nem ment el a jún. 19-iki helyszíni tárgyalásra, mert 200 koronán aluli kiegyezésre nem volt megbízatása, hanem főképen azért, mert akkor indult visitationalis körútjára, tehát hivatalos elfoglaltatása akadályozta meg az elmenetelben.

Elnök a tárgyalást berekeszti és zárt tanácskozmány után nyílt ülésben kihirdeti a bíróság egyhangúlag hozott következő határozatát:

> Egyházmegyei közigazgatási bíróságunk Makai Elek kérelmét elutasítja s Könyves Jánost a küldöttség ajánlata szerint 90, azaz kilencven korona visszatérítésére kötelezi, mely összeget az ítélet jogerőre emelkedése után 30 nap alatt köteles lefizetni az esperesi hivatalnál.

Indokolás.

Makai Elek az 1902. évben ültetett szőlőért 60 koronát fizetett elődjének, ezen összegnek az 1904—05—06. évekre eső $^3/_5$ részét az 1901. 61. sz. végzésben megerősített szabályrendelet értelmében le kell számítani, és így Könyves János csak $^2/_5$ résznek, 24 koronának visszatérítésére kötelezhető.

Az 1904. évben ültetett szőlőtelepítési költségéből 33 korona

65 fillérből sem számítható fel több a Könyves János által megajánlott 20 koronánál.

A 33 darab oltvány és közönséges gyümölcsfáért a szabályrendelet szerint 80 fillérjével járna 26 kor. 40 fill. — Makai Elek 20 koronát kér, ez megállapíttatik.

306 darab karóért a helyszíni viszonyok figyelembe vételével elég az ajánlott 15 korona; és így a Makai jogos követelése kitesz:

1.	Szőlőtelepítés (1902. évi)	24 kor.
2.	Szőlőtelepítés (1904. évi)	20 „
3.	Gyümölcsfákért	20 „
4.	Szőlőkarókért	15 „
	Összesen:	79 kor.

Bár a többi követelések a presbytérium által igazolva nincsennek, részben pedig elévültek: mégis az ott hagyott kerítésért méltányosnak ítélte bíróságunk azt, hogy Makai Elek 11 kor.-val kárpótoltassék, és így Könyves János 90 kor. beruházási költség visszatérítésére kötelezteassék.

Ezután elnök felhívta feleket az iránt való nyilatkozattételre, hogy megnyugosznak-e az ítéletben, vagy felebbeznek?

Könyves János megnyugszik.

Kassay Béla nem érzi magát jogosultnak megbízója nevében nyilatkozni.

Elnök elrendeli, hogy a jelen nem volt Makai Eleknek az ítélet hiteles kiadmánya kézbesíttessék s az esetleges felebbezés a kézbesítéstől számított 15 nap alatt jelentendő be.

7/b. Elnök felhívja bíróságunkat, hogy az egyházi törvények V. t.-c. 13. §-a értelmében az időszaki tanács tagjait válassza meg, miután az 1907. év szept. 12-én történt választás hatálya egy év elteltével lejárt.

Bíróságunk a rendes elnökségen kívül az időszaki tanácsba egy év tartamára megválasztja rendes tagokul: Széll Kálmán, dr. Balog Elek és Szikszay Lajos; póttagul: Nagy Imre, Böszörményi Lajos, Benedek László, gróf Tisza Kálmán és Hadházy Kálmán tanácsbírákat.

Az összes számokat hitelesítették Nagyszalontán, 1908 aug. 29. Széll Kálmán, Böszörményi Lajos, Hadházy Kálmán.

A 47—51, 68, 69, 87 s a függelék bírósági számát jegyezte Nagy Imre lelkészi főjegyző.

Az 52, 59, 62, 72—84 s a 6/b, 7/b számokat jegyezte Szabó István lelkészi aljegyző.

Az 55—58, 63, 85, 86 számokat jegyezte Hadházy Kálmán világi főjegyző.

Az 53, 54, 64—67, 70, 71 számokat jegyezte Szabó Lajos világi aljegyző.

A 60, 61 számokat jegyezte Kassay Béla számvevőszéki és tanügyi b. jegyző.

Mindezen számoknak a 6/b. és 7/b. kivételével az illető jegyzők előadói is voltak.

Függelék.

Jegyzőkönyv

felvétetett Nagyszalontán 1908 július hó 14-ik napján a nagyszalontai ref. egyházmegyei bíróság időszaki tanácsának üléséből.

Jelen voltak: Balogh Ambrus esperes és gróf Tisza István egyházmegyei gondnok elnöklete alatt: Nagy Imre egyházmegyei lelkészi tanácsbíró és főjegyző, Benedek László, dr. Balogh Elek, gróf Tisza Kálmán egyházmegyei tanácsbírák; dr. Szarka Sándor egyházmegyei ügyész.

Gróf Tisza István — mint hivatalára nézve idősebb elnök — jelenti, hogy a bírósági ülés tárgya a Márk Ferenc okányi lelkész ellen hivatalból elrendelt fegyelmi ügy s hogy a tárgyalásra úgy Márk Ferenc okányi lelkész, mint dr. Szarka Sándor egyházmegyei ügyész is meghívatott. Megállapítja, hogy a tárgyalásra Márk Ferenc vádlott meg nem jelenését írásban jelentette be. Dr. Szarka Sándor egyházmegyei ügyész s fent említett egyházmegyei tanácsbírák megjelentek.

A bíróság Benedek László, dr. Balogh Elek, gróf Tisza Kálmán egyházmegyei tanácsbírákból megalakíttatik.

Majd Nagy Imre e. m. lelkészi főjegyzőnek a jegyzőkönyv vezetésére való felhívása után ugyancsak Nagy Imrét, mint egyházmegyei tanácsbírót s ez ügy előadásával az E. t. V. t.-c. 80. §-a értelmében megbízott előadót kéri föl az ügy ismértetésére.

Nagy Imre tanácsbíró az ügyet a következőkben ismerteti:

Egyházmegyei bíróságunk elnökségének hivatalos tudomására jutott, hogy Márk Ferenc okányi lelkész az egyházmegyénkben lefolyt esperes választás alkalmából saját megválasztatása érdekében 1907. évi deczember 21-én Egri Ferenc okányi lakos neve alatt Tóth Lajos sarkadi lakoshoz, — ugyanazon év deczember 24-én Somogyi József okányi lakos neve alatt Horváth János berekböszörményi lakoshoz sajátkezüleg írott leveleket küldött s a leveleket a címzettek a helyettes espereshez elküldték.

E levelekben nemcsak saját megválasztatása érdekében s mások nevének hamisított aláírásával korteskedett, de egyházmegyénk elnökeit is meggyanúsította részrehajlással, erőszakoskodással.

Márk Ferenc 1908 február 10-én Nagyszalontán egy nyilatkozatot írt alá, melyben beismeri, hogy ezen leveleket sajátkezüleg írta és fogadást tett arra, hogy amennyiben egyházmegyei vagy egyházkerületi bárminő állásra megválasztatnék: azt el nem fogadja. Azonban ezen fogadását megszegte, mert a tiszántúli ref. egyházkerület folyó 1908. év május hó 20-án tartott közgyülésén a tanácsbírói állást elfogadta és az esküt is letette; s ezzel ünnepélyesen tett fogadását megszegte.

Szikszay Lajos egyházmegyei ügyész indítványára elnökség az E. t. V. t.-c. 34. §. 3. pontjában körülírt vétséget látván fenforogni, Márk Ferenc lelkész ellen a fegyelmi eljárást hivatalból elrendelte, és pedig a vádlott lelkésznek a vád alá helyezés tárgyában illetékesség és bírói érdekeltség szempontjából írásban bejelentett felebbezése ellenére is, miután vádlott egyházkerületi tanácsbíróvá történt megválasztatása előtt követte el a terhére rótt cselekményt, s mert az E. t. V. t.-c. 20. §-a nem veszi ki az egyházkerületi tisztviselőket — miként kiveszi az esperest és egyházmegyei gondnokot — lelkészi vagy magán egyéni minőségökben elkövetett fegyelmi eseteikben elsőfokon az egyházmegyei (vagy egyházközségi) bíróság hatásköre alól.

Márk Ferenc okányi lelkész az E. t. V. t.-c. 20. §-ra hivatkozással írásban bejelenti, hogy ez ügyben illetékes bírájának az egyházkerületet tartja s ezért maga ellen a fegyelmi eljárás megindítását folyó évi május 23-án kérte az egyházkerület elnökségénél. Másik írott nyilatkozatában felebbézést jelent be vád alá helyezése tárgyában az említett V. t.-c. 20. §. *a)* pontjára s a 47. §-ra hivatkozással — illetékességi szempontból, kifogást emelve bírói érdekeltség miatt is az ellen, hogy fölötte első fokon az egyházmegyei bíróság időszaki tanácsa ítélhessen; s kijelenti, hogy ez okok alapján a július 14-iki bírói tárgyaláson részt nem vehet. Kéri felebbezési indokainak elfogadását s ügyének az egyházkerületi elnökséghez fölterjesztését.

Egyházmegyénk bíróságának időszaki tanácsa elsősorban az elletékesség kérdésében határoz, s az egyházmegyei ügyész meghallgatásával végzésileg kimondja, hogy Márk Ferenc okányi lelkész fegyelmi ügyében elsőfokon az egyházmegyei bíróság illetékes ítélni, mert az E. t. V. t.-c. 15. §. *b)* pontja értelmében az egyházmegyei bíróság ítél elsőfokban a lelkészek által elkövetett fegyelmi vétségek fölött, már pedig Márk Ferenc okányi lelkész ezen minőségében — s még egyházkerületi tanácsbíróvá történt megválasztatása előtt követte el az E. t. V. t.-c. 34. §. 3. pontjában körülírt fegyelmi vétséget. Ez álláspontot

a hivatolt V. t.-c. 20. §. *a)* pontja nem gyöngíti meg, sőt megerősíti, amidőn az egyházkerületi bíróság hatáskörébe elsőfokon csakis az esperesnek útalja azon fegyelmi ügyeit is, amelyek ellene, mint lelkész ellen merültek fel, mig az egyházkerületi tisztviselőkre nézve e megkülönböztetést nem teszi, s lelkészi, illetve egyháztagi minőségükben nem veszi ki őket az egyházmegyei bíróság elsőfokú bíráskodása alól.

Az érdekeltség kérdésében — az egyházmegyei ügyész meghallgatásával — megállapítja, hogy a bírói érdekeltségnek az V. t.-c. 49. §. a) b) c) d) e) pontokban fölsorolt ismérvei egyházmegyei bíróságunk megalakúlt időszaki tanácsának egyetlen tagjánál sem forognak fenn, s e szempontból az időszaki tanács tagjaira nézve a bírói érdekeltség nem volna megállapítható. Mindazonáltal, tekintettel arra, hogy vádlott lelkész az esperes-választási mozgalomban követte el a terhére rótt cselekményt, hogy e mozgalomban az időszaki tanács tagjai Márk Ferenc okányi lelkész esperessé választatása ellen foglaltak állást, és hogy ennélfogva az általuk meghozandó ítélet részrehajlatlansága nem állana annyira minden kétely fölött, mint hogy ha olyan bíróság ítélkezik ez ügyben, amelynek tagjai ez egyházmegye kötelékében nem állván, az esperes-választási mozgalomnak teljesen érdektelen szemlélői voltak:

az egyházi bíráskodás és bírói ítélet erkölcsi súlya érdekében, — tehát egyházi közérdekből — nem kíván ítéletet hozni Márk Ferenc okányi lelkész fegyelmi ügyében, hanem megbízza az elnökséget, hogy az E. T. V. t.-c. 55. §-a értelmében keresse meg s kérje föl az egyházkerület főtiszteletű és méltóságos elnökségét, hogy a Márk Ferenc okányi lelkész fegyelmi ügyében bíróság kiküldése által intézkedjék.

E bírósági végzés Márk Ferenc okányi lelkésszel jegyzőkönyvi kivonatban közlendő.

gróf Tisza István,
egyhm. gondnok.

Nagy Imre,
egyhm. lelkészi főjegyző.

(II.)

Tárgymutató.

Ima. A gyűlés megnyitása. Kiss Áron püspök emlékének megörökítése. N. I.

47. Képviselők igazolása. N. I.
48. Jelentés a távollevőkről. N. I.
49. A tanácskozás sorrendjének megállapítása. N. I.
50. Szavazatbontó bizottság jelentése. N. I.
51. Esperesi jelentés az egyházlátogatásról. N. I.
52. Esperesi jelentés az elnöki ügyekről. Sz. I.
53. Esperesi jelentés a scontro ügyekről. Sz. L.
54. Esperesi számadás a továbbított pénzekről. Sz. L.
55. A lelkészgyámintézeti pénztár átadásról Nagy Imre pénztárnoknak v. jelentés. H. K.
56. Bethlendy Sándor váncsodi lelkész kérelme. H. K.
57. Az egyházmegyei lelkészgyámintézeti tagdíjak október hó 15-ig befizetendők. H. K.
58. Lelkészgyámintézeti választmány lemondása. H. K.
59. Nagy Imre lemondása a főjegyzőségről, tanácsbíróságról, választmányi tagságról. Sz. I.
60. Számvevőszék jelentése. K. B.
61. Tanügyi bizottság jelentése. K. B.
62. Nagyváradi tanítónőképző igazgatótanácsának előterjesztései. Sz. I.
63. Árpádi telekvétel. H. K.
64. Ágyai telekvétel. Sz. L.
65. Ágyai 3-ik tanítói díjlevél. Sz. L.
66. Árpádi 3-ik iskolaépítés. Sz. L.
67. Árpádi 3-ik tanítói díjlevél. Sz. L.
68. Bélzerindi adókulcs. N. I.
69. Gyantai adókulcs. N. I.
70. Belényesújlaki iskolaépítés szerződése. Sz. L.
71. Nyégerfalvai leányegyház iskolájának államosítása. Sz. L.
72. Arad közalapi segély kérvénye. Sz. I.
73. Tárkány közalapi segély kérvénye. Sz. I.
74. Bottyán Pál közalapi segély kérvénye. Sz. I.

75. Államsegélykérvények (Csermő, Gyorok, Szintye, Radnalippa, Bottyán Pál, Vajda Mihály, Simay Lajos, Feketetót). Sz. I.
76. Csermő ref. segélyegyleti segélykérvénye. Sz. I.
77. Szintye ref. segélyegyleti segélykérvénye. Sz. I.
78. Fogarassy Bálint ref. segélyegyleti segélykérvénye. Sz. I.
79. Vajda Mihály ref. segélyegyleti segélykérvénye. Sz. I.
80. Simay Lajos ref. segélyegyleti segélykérvénye. Sz. I.
81. Bottyán Pál ref. segélyegyleti segélykérvénye. Sz. I.
82. Gyorok ref. segélyegyleti segélykérvénye. Sz. I.
83. Lengyel Imre ref. segélyegyleti segélykérvénye. Sz. I.
84. Csermő az egyházkerülettől segélyt kér. Sz. I.
85. Ladányi Károly, Bognár Rezső tanítók végleges megerősítése. H. K.
86. Ladányi Károly kötegyáni és Balogh Ferenc fenesi tanító eskütétele. H. K.
87. Jegyzőkönyv hitelesítő bizottság kiküldése. N. I.

Bírósági ügyek.

6. b. Fenesi beruházás. Sz. I.
7. b. Időszaki tanács megalakítása. Sz. I.

Függelék.

Márk Ferenc ügye. N. I.